

IX edició

Ciutats Defensores dels Drets Humans

Del 4 al 16 d'octubre de 2019

Edició:
Ciutats Defensores dels Drets Humans.

Coordinació de l'edició:
Fons Català de Cooperació al Desenvolupament
amb la participació de l'Institut de
Drets Humans de Catalunya.

Redacció:
Maria Serrano García de La Chica,
Almena Cooperativa Feminista.

Disseny i maquetació:
Sara Lupiáñez Fontanet.

Juliol de 2019.
DL B 20863-2019

El projecte i les entitats participants	4	Leonard Rentería (Colòmbia)	25
Municipis i altres institucions participants	6	Biografia	
Declaració institucional de les Ciutats Defensores dels Drets Humans 2019	7	Buenaventura, suma de violències	
Els defensors i les defensores dels drets humans	8	Entrevista	
Magaly Castillo (Nicaragua)	10	Hayat Rguibi (Sàhara Occidental)	28
Biografia		Biografia	
L'abril de Nicaragua: esclat de tensions acumulades		Informar des d'un "forat negre"	
Entrevista		Entrevista	
Amaru Ruiz (Nicaragua)	13	Fredy Samuel Vásquez, Snif (El Salvador)	31
Biografia		Biografia	
Silencis i exili		Hip-hop: refugi i altaveu	
Entrevista		Entrevista	
Danilo Chammas (Brasil)	16	Defensors dels drets humans que estan empresonats als seus països d'origen a causa del seu activisme	34
Biografia		Abdulhadi Al-Khawaja	
Petjades d'un gegant miner		Ilham Tohti	
Entrevista		Com continuen les lluites de les defensores i defensors dels drets humans que han participat prèviament en el projecte?	38
Noelia Heredia, La Negri (Espanya)	19		
Biografia			
Discriminacions creuades			
Entrevista			
Sunitha Krishnan (Índia)	22		
Biografia			
Recuperar vides, un llarg viatge			
Entrevista			

El projecte i les entitats participants

“Ciutats Defensores dels Drets Humans” és un projecte impulsat conjuntament pel Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, la Comissió Catalana d’Ajuda

al Refugiat, l’Institut de Drets Humans de Catalunya i l’Institut Català Internacional per la Pau, que compta amb la participació de municipis catalans i altres institucions i entitats. L’objectiu és donar a conèixer la feina de defensors i defensores dels drets humans, cosa que contribueix a conscienciar la població de les ciutats participants sobre la necessitat d’integrar la defensa dels drets humans en el dia a dia.

El fil conductor del projecte és l’estada a Catalunya d’un grup de defensors i defensores dels drets humans d’arreu del món. En el marc de la visita, participen en diversos actes (conferències, reunions institucionals, activitats en centres educatius, trobades amb mitjans de comunicació, etc.), on poden exposar les seves reivindicacions i compartir la tasca que desenvolupen en els seus territoris. Això ofereix als i les activistes suport i visibilitat internacionals.

El projecte va arrencar l’any 2013 i ha tingut continuïtat des d’aleshores. Va néixer sota l’impuls de l’Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, que el va liderar fins al 2016. El Fons Català de Cooperació al Desenvolupament li va agafar el relleu al 2017, coincidint amb la cinquena edició del projecte.

Al 2018 “Ciutats Defensores dels Drets” Humans va agafar un nou impuls, amb la incorporació d’una desena de municipis en una nova edició al mes d’abril. Així, es va ampliar el calendari anual del projecte, que ara té dos espais centrals d’activitat, un a la primavera i un altre a la tardor.

+ informació: ciutatsdretshumans.cat

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament (FCCD)

És una organització formada per més de 300 socis, entre ajuntaments i altres entitats municipalistes catalanes

(diputacions, consells comarcals i mancomunitats). Cada soci destina una part del seu pressupost a finançar accions de cooperació al desenvolupament i de solidaritat amb els pobles dels països més empobrits.

L’objectiu del Fons és promoure, tant a casa nostra com en països més desfavorits, la creació i la consolidació d’una societat civil activa i compromesa amb els valors del desenvolupament humà i els drets humans. La institució finança, per tant, projectes que prioritzen la participació directa de la població beneficiària, i dona suport a projectes de sensibilització i educació realitzats per organitzacions del nostre país.

El FCCD gestiona de forma conjunta els recursos econòmics aportats per les institucions associades. S’unifiquen així els criteris d’anàlisi i avaluació dels projectes, i es disposa d’un equip tècnic d’especialistes que facilita el seguiment coordinat dels projectes. En definitiva, el Fons permet superar la dispersió d’esforços, les duplicitats i les limitacions tècniques i econòmiques de molts ajuntaments.

+ informació: www.fonscatala.org

Comissió Catalana d’Ajuda al Refugiat (CCAR)

La seva finalitat és defensar el dret d’asil i els drets de les persones refugiades i immigrades. A la vegada, treballa per afavorir els processos d’integració social de les persones refugiades i immigrades a Catalunya.

La CCAR compta amb diferents programes, que tenen com a objectiu donar una resposta global i integral a les dificultats derivades del fet migratori. La seva tasca s’estructura a través de dues grans línies d’intervenció, interrelacionades entre si i ambdues igual d’importantes:

- Atenció a les persones refugiades i immigrades a través de programes socials, jurídics i ocupacionals.

- Defensa dels drets de les persones refugiades i immigrades a través de la incidència política i social i la participació.

La CCAR va ser l’entitat gestora de l’acollida dels defensors i defensores de drets humans participants al “Programa de defensors i defensores de drets humans” que l’Oficina de Promoció de la Pau i els Drets Humans de la Generalitat de Catalunya va dur a terme entre els anys 2009 i 2011. Actualment, gestiona el “Programa català de protecció de defensors i defensores dels drets humans”, que s’impulsa amb el suport de diverses unitats del govern de la Generalitat de Catalunya i l’Ajuntament de Sant Cugat del Vallès.

+ informació: www.ccar.cat

Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC)

És una entitat que va néixer fa més de trenta anys a Barcelona, al voltant d’un grup de persones amb un clar sentit reivindicatiu i amb vocació de lluita pel progrés de les llibertats i de la democràcia al món. Des d’una aposta per la conjunció d’esforços individuals i col·lectius d’institucions públiques i privades, treballa per l’expansió dels drets polítics, econòmics, socials i culturals per a totes les persones.

La finalitat de l’IDHC és la investigació, la divulgació i la promoció dels drets humans des d’una perspectiva interdisciplinària. Es busca millorar la cooperació amb les persones, els pobles i els països en desenvolupament.

L’IDHC ha participat en activitats directament vinculades a la temàtica del projecte “Ciutats Defensores dels Drets Humans”. N’és un exemple la seva implicació al “Programa de defensors i defensores de drets humans” que l’Oficina de Promoció de la Pau i els Drets Humans de la Generalitat de Catalunya va portar a terme del 2009 al 2011.

+ informació: www.idhc.org

Institut Català Internacional per la Pau (ICIP)

És un organisme públic creat pel Parlament de Catalunya l’any 2007, en el marc del desplegament de la Llei de Foment de la Pau. Té caràcter institucional, però és independent del Govern i les entitats privades, i està dotat de personalitat jurídica pròpia.

L’ICIP busca promoure la cultura de la pau a Catalunya i al món, facilitar la resolució pacífica i la transformació dels conflictes i fer que Catalunya tingui un paper actiu com a agent de pau. En aquest sentit, la institució treballa per la seguretat humana, la prevenció i la solució pacífica dels conflictes i les tensions socials, l’enfortiment i l’arrelament de la pau i la convivència, la construcció de pau i la defensa dels drets humans.

Igualment, presta serveis i articula respostes per a la ciutadania, el moviment per la pau, el món acadèmic i les administracions públiques. Organitza i col·labora amb altres actors per dur a terme activitats de recerca sobre pau i de docència, transferència de coneixements, difusió, sensibilització i intervenció sobre el terreny.

L’ICIP disposa d’una biblioteca oberta al públic amb un fons de més de 7.500 volums especialitzat en la temàtica de la cultura de pau, la seguretat i els conflictes.

+ informació: icip.gencat.cat

Municipis i altres institucions participants

Aquest projecte compta amb la participació d'ajuntaments i institucions que, des dels seus respectius àmbits d'actuació, treballen en la defensa dels drets humans. En l'edició de tardor, participen:

Barberà del Vallès	www.bdv.cat
Castelldefels	www.castelldefels.org
El Prat de Llobregat	www.elprat.cat
Esplugues de Llobregat	www.esplugues.cat
Gavà	www.gavaciutat.cat
Girona	www.girona.cat
Granollers	www.granollers.cat/can-jonch
Molins de Rei	www.molinsderei.cat
Sant Boi de Llobregat	www.santboi.cat www.barrejant.cat
Sant Cugat del Vallès	www.santcugat.cat
Sant Joan Despí	www.sjdespi.net
Sant Vicenç dels Horts	www.svh.cat
Santa Coloma de Gramenet	www.gramenet.cat
Terrassa	www.terrassa.cat
Viladecans	www.viladecans.cat
Diputació de Barcelona	www.diba.cat
Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament	cooperaciocatalana.gencat.cat
Àrea Metropolitana de Barcelona	www.amb.cat
Casa Amèrica Catalunya	americat.barcelona/
Fòrum de Síndics i Defensors Locals de Catalunya	www.forumsd.cat/inici/

Declaració institucional de les Ciutats Defensores dels Drets Humans 2019

La defensa dels drets humans és un deure que totes les administracions d'un país democràtic han d'assumir i que cal realitzar a escala global i local, tal com s'estableix al dret internacional dels drets humans.

Els municipis tenen un paper fonamental en la promoció i garantia dels drets humans i per això han elaborat i assumit documents com la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat i la Carta-Agenda Mundial de Drets Humans a la Ciutat.

Les Nacions Unides demanen als governs una protecció especial als defensors i defensores de drets humans: individus, grups i organismes de la societat que promouen i protegeixen els drets humans i les llibertats fonamentals, particularment pel que fa a col·lectius en situació de vulnerabilitat.

Molts d'aquests defensors i defensores posen en perill la seva vida i llibertat pel fet de reivindicar i exercir drets que són universals. Al 2018, 321 defensors i defensores en 27 països van ser atacats i assassinats pel seu treball, el número més alt mai registrat, segons dades de Front Line Defenders.

En solidaritat amb les lluites pels drets humans a tot el món, i en suport a les persones defensores dels drets humans que les sustenten, 26 municipis catalans hem dissenyat i organitzat per setè any consecutiu, i amb suport de la societat civil, el projecte "Ciutats Defensores dels Drets Humans".

Per tot això,

1 Reivindiquem la vigència i ple respecte dels drets reconeguts internacionalment, així com del dret de les defensores i defensors de drets humans a desenvolupar la seva tasca sense riscos ni amenaces.

2 Recordem i donem suport a la crida feta per les Nacions Unides ara fa vint anys de defensar als qui defensen els drets humans, com a compromís ètic i polític dels governs democràtics.

3 Recordem que les minories de tot tipus es troben en una situació d'especial vulnerabilitat davant la violació dels drets humans i que cal protegir amb especial atenció els seus drets.

4 Condemnem la imposició de limitacions a les activitats dels defensors i defensores de drets humans, incompatibles amb el dret internacional dels drets humans, i llur persecució per part de governs autoritaris. I exigim l'alliberament i retirada de càrrecs contra Victoire Ingabire Umuhoza, Abdulhadi Al-Khawaja, Omid Kokabee i Ilham Tohti, defensors i defensores part d'aquest projecte, que actualment estan empresonats o en llibertat condicional als seus països d'origen a causa del seu activisme.

5 Renovem el nostre compromís amb els drets humans i ens comprometem a mantenir i intensificar les polítiques públiques locals de suport als defensors i defensores de drets humans, tant a escala local com internacional.

Els defensors i les defensores dels drets humans

Els defensors i les defensores dels drets humans són persones que, de manera individual o col·lectiva, treballen per promoure o protegir els drets humans, normalment a escala local o regional. El que els identifica és la finalitat de la seva tasca, per bé que la naturalesa de les seves activitats pot ser molt diversa. Poden ser membres d'entitats no governamentals, persones que treballen al sector públic en l'àmbit de la justícia, sindicalistes, membres d'organitzacions internacionals, professionals del sector privat, etc.

La tasca dels i les defensors de drets humans pot consistir en reunir i difondre informació sobre violacions de drets humans, impulsar accions per mobilitzar l'opinió pública, capacitar o formar altres persones en drets humans, donar suport a les víctimes de violacions de drets o enfortir els mecanismes de rendició de comptes. En definitiva, es tracta d'una àmplia varietat d'activitats que tenen com a característica comuna un compromís per ajudar altres persones, basat en les normes internacionals de drets humans i en els principis d'igualtat i no discriminació i el respecte de la dignitat humana.

Aquest compromís comporta de vegades un risc per a la seguretat i la vida dels defensors i defensores, que pot afectar també les seves famílies, i que prové tant d'actors governamentals com d'altre tipus (terratinents, paramilitars, grups de delinqüència organitzada, etc.). Per tal de protegir la feina d'aquestes persones, l'any 1998 les Nacions Unides van adoptar la "Declaració sobre el dret i el deure dels individus, els grups i les institucions de promoure i protegir els drets humans i les llibertats fonamentals universalment reconeguts" (Resolució 53/144, de 9 de desembre de 1998), que reconeix:

Article 1

Tota persona té dret, individualment o col·lectivament, a promoure i procurar la protecció i realització dels drets humans i les llibertats fonamentals a nivell nacional i internacional.

Article 2

Cada Estat té la responsabilitat i el deure de protegir, promoure i implementar tots els drets humans i llibertats fonamentals, *inter alia*, adoptant tants passos com siguin necessaris per crear totes les condicions necessàries en els àmbits social, econòmic, polític i altres, així com les garanties legals requerides per assegurar que totes les persones sota la seva jurisdicció, individualment i en associació amb altres, puguin gaudir a la pràctica de tots els drets i llibertats.

La Declaració consagra el dret individual i col·lectiu de conèixer, difondre i protegir els drets humans. A més, obliga els Estats a protegir les persones que defensen els drets humans.

L'any 2000, i com a mecanisme de garantia d'aquesta Declaració, l'ONU va nomenar un Relator especial per a la situació de les persones defensores dels drets humans. El càrrec l'exerceix actualment el francès Michel Forst, que desenvolupa diferents activitats amb l'objectiu de promoure el compliment de la Declaració. Entre altres, elabora informes de seguiment que inclouen recomanacions per als Estats.

A nivell europeu, l'any 2004 es van aprovar les Directrius de la UE relatives als defensors i defensores de drets humans, que van ser actualitzades l'any 2008. Aquestes Directrius defineixen el paper que la UE ha de desenvolupar pel que fa a la cooperació amb defensors i defensores de drets humans i al suport a activistes que es trobin en situació de risc. Brussel·les compta també amb un Representant especial per als drets humans, que des del mes de març d'enguany és l'irlandès Eamon Gilmore. A més, a l'octubre del 2015 la UE va posar en marxa el mecanisme ProtectDefenders.eu, que té com a objectiu donar suport a persones defensores de drets humans d'arreu del món que es troben en situació de risc. Protectdefenders.eu està dirigit per un consorci de dotze ONG internacionals.

Tot aquest conjunt de normes, òrgans i instruments internacionals per promoure els drets humans i protegir les persones que els defensen ha d'anar reforçat per l'acció dels poders públics, tant estatals com regionals i locals. El projecte de "Ciutats Defensores dels Drets Humans" és un pas més en aquest camí i una mostra de la implicació de les ciutats en la defensa i la promoció dels drets humans, com a eix transversal de les polítiques públiques.

Fotografia: Daniel Cima/CIDH.

(NICARAGUA)

“Som una generació cansada de les falses democràcies i les guerres justicières.”

És una activista feminista de Nicaragua. Llicenciada en Psicologia, és actriu i instructora de teatre popular. Va créixer en un barri pobre d'Estelí, una ciutat del nord del país. La seva adolescència va estar marcada per múltiples violències (discriminació, exclusió, assetjament i agressions masclistes, etc.), però ella va aconseguir fer-hi front a través de l'activisme.

Als 14 anys va començar a participar en organitzacions juvenils i feministes. A la Casa d'Adolescents d'Estelí, per exemple, feia ràdio i teatre per promoure l'educació sexual i la participació juvenil. Poc a poc, va anar trobant en el teatre popular i en el feminisme eines fonamentals per a la construcció de noves realitats.

Al 2015 va posar en marxa, juntament amb altres dones joves, el col·lectiu teatral Las Amapolas, amb l'objectiu de crear “un espai de trobada, sanació, pensament crític i activisme feminista”, en paraules de Castillo. El col·lectiu va esdevenir un punt de referència per a altres dones de la ciutat, i va portar personatges femenins poderosos a tot tipus d'escenes.

La situació que es va generar a Nicaragua la primavera de l'any passat va obligar Castillo a deixar el seu país. Al juny de 2018 l'activista va arribar a Catalunya. A casa nostra, participa al col·lectiu

Feministas Autoconvocadas, un grup de dones feministes de Nicaragua i Catalunya que lluita per fer visibles les vulneracions de drets que es produeixen al país centreamericà. També col·labora amb l'Articulació de Movimientos Sociales de Nicaragua i amb algunes expressions autoconvocades de la diàspora i persones exiliades de Nicaragua a Espanya.

L'abril de Nicaragua: esclat de tensions acumulades

“La violència i la repressió observades a Nicaragua des que van començar les protestes a l'abril [de 2018] són el producte de l'erosió sistemàtica dels drets humans al llarg dels anys i posen en evidència la fragilitat general de les institucions i de l'Estat de Dret.”

Zeid Ra'ad Al Hussein
Alt Comissionat de les Nacions Unides
per als Drets Humans (2014 – 2018)

Enguany s'han complert 40 anys del triomf de la Revolució Sandinista. El 19 de juliol de 1979, el moviment guerriller del Frente Sandinista de Liberación Nacional (FSLN) va aconseguir entrar a Managua i posar fi a la dictadura de la dinastia Somoza, que havia governat Nicaragua amb mà de ferro durant més de quatre dècades. Va iniciar-se aleshores una dècada de polítiques progressistes i d'esquerres, que a casa nostra va inspirar tota una generació.

Com recordava el professor José Manuel Rúa en un article publicat a la revista *Sàpiens* al mes de febrer, la Revolució Sandinista va transformar profundament el país, amb una reforma agrària, campanyes d'alfabetització i de vacunació massives, i la nacionalització de la banca i de les propietats de la família Somoza. Ho va fer malgrat una guerra interna que va provocar aproximadament 30.000 morts, la de la Contra, una forta oposició armada hereva de la Guàrdia Nacional de Somoza i finançada pels Estats Units.

L'actual president de Nicaragua, Daniel Ortega, ja era en aquella època un dirigent polític destacat. Durant l'etapa de Somoza havia passat set anys a la presó, conseqüència de l'assalt a un banc amb l'objectiu de recaptar fons per la revolució. Després de la caiguda del dictador, “va emergir com a líder nacional”, en paraules del veterà periodista Jon Lee Anderson. De 1979 a 1985 va coordinar la Junta de Govern de Reconstrucció Nacional, i després de guanyar les eleccions de 1984 es va convertir en el president del país. Lideraria Nicaragua fins al 1990, quan va perdre les eleccions davant de Violeta Barrios de Chamorro, de la Unión Nacional Opositora.

Durant 16 anys, el país centreamericà va ser governat per executius liberals i conservadors. Ortega, per la seva banda, es va mantenir com a candidat permanent de l'FSLN. Va aconseguir sobreviure políticament a un llarg període de fracassos, durant el qual va ser acusat per la filla de la seva companya i actual vicepresidenta del país, Rosario Murillo, d'haver abusat sexualment d'ella des que tenia 11 anys.

Les eleccions de 2006 van tornar a portar Daniel Ortega a la presidència del país. En un article publicat a *The New Yorker* l'agost de l'any passat, Jon Lee Anderson explicava així el seu retorn: “Va aconseguir combinar el suport de l'esquerra i la dreta. Havia assolit acords amb antics enemics conservadors, inclòs el cardenal catòlic Miguel Obando y Bravo i membres del poderós sector privat del país. Tot i que encara s'autodenominava sandinista, afirmava que havia tornat a néixer com a catòlic; de fet, el lema oficial del seu govern és ‘Cristiana, Socialista i Solidària’”. El viratge d'Ortega va anar acompanyat d'una corrupció creixent, que es nodria també del petroli subvencionat enviat des de Veneçuela. En aquest procés, Ortega i la seva família es van anar col·locant en posicions socials i econòmiques clau, que els han permès acumular una gran fortuna.

Quan l'abril del 2018 va esclatar a Nicaragua una profunda crisi política i social, aviat es va fer evident que el sistema que progressivament s'havia anat instaurant amb el retorn d'Ortega s'havia tornat intolerable per a bona part de la societat civil. En el seu informe d'agost de 2018, l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans (OACNUDH) ho recollia així: “A causa del seu abast i persistència, l'onada de protestes que s'ha desenvolupat des d'abril de 2018 sembla ser el resultat de greuges amb arrels profundes.”

L'anàlisi de l'OACNUDH es feia ressò de l'afebliment des de 2006 del marc institucional del país, “amb la concentració dels diferents

Fotografia: Renata Ávila (Flickr, Creative Commons).

poders de l'Estat en mans del partit governant”. També recollia un advertiment de 2009 del Comitè contra la Tortura –que exigia a l'executiu mesures efectives per protegir les veus dissidents de Nicaragua– i les denúncies, en els darrers anys, de vulneracions de drets humans en la repressió de la protesta social –com per exemple en les mobilitzacions camperoles contra el projecte del Canal Interoceànic. Una de les líders d'aquest moviment, Francisca Ramírez, apuntava aquesta mateixa línia en una entrevista a *El Salto la primavera pasada*: “La repressió d'abril, els camperols ja la coneixiem des de 2013.”

Entrevista

Has trobat en el teatre una eina de denúncia i de transformació.

A mi fer teatre em va salvar bastant la vida. Des de petita, va ser un recurs per sobreviure a la violència que vaig patir en el si de la família i, a nivell general, al país. El teatre m'ha permès tenir una veu i qüestionar la meua realitat; ha estat l'espai on he pogut cridar fort contra les injustícies.

En bona mesura he estat autodidacta, però també he participat en experiències i formacions amb perspectiva feminista i social, on he après que l'objectiu és resistir i apropiar-nos de les arts escèniques,

un espai que ens havia estat negat. És aquí on jo, una dona, jove, de pell fosca, de classe baixa, i ara migrant, puc parlar, ser escoltada i interpel·lar el poder.

Pel que fa al col·lectiu amb el qual he construït complicitats, el teatre ens va donar la possibilitat de trobar-nos cossos violentats que per a la història són només xifres. Des del teatre vam generar activisme i vam somiar en crear espais per a altres dones on parlar de totes les violències, amb seguretat, suport, afectivitat i diversió. Vam impulsar estratègies col·lectives de resistència i vam posar en pràctica eines d'economia feminista. La investigació teatral que feiem estava vinculada a l'experiència quotidiana de moltes dones del nostre entorn, i això permetia crear escenes màgiques que mostraven opcions diferents, personatges que podien construir eines i sortir de situacions complexes. El nostre teatre buscava engrandir les capacitats reflexives i facilitar la recerca d'una veu i una postura pròpies davant del sistema de violències sobre el qual descansen les nostres societats injustes.

Fotografia recuperada de Managuafuriosa.com.

Les violències masclistes marquen el teu recorregut vital, però et connecten també al moviment feminista. Quines són les principals reivindicacions del moviment feminista nicaragüenc?

A Nicaragua, la tasca del moviment feminista ha estat per a moltes supervivents de violència una via per salvar-nos i per fer justícia social. Principalment, totes les organitzacions i activistes feministes exigim viure vides lliures de violències, i tenir un codi penal que ens empari davant la violència de gènere. Des del 2014 tenim la Llei 779 contra la violència cap a les dones, però el govern l'ha utilitzat només per vendre una imatge de bon govern a nivell internacional; internament, ha destruït la llei. Qui dona suport a les víctimes de violència de gènere, els garanteix atenció psicològica i legal, qui protesta quan hi ha un feminicidi, qui compta i registra les víctimes i exigeix justícia, és el moviment feminista i de dones. I això ho hauria de fer l'Estat.

Una altra de les demandes del moviment feminista és la derogació de la llei que des del 2006 penalitza l'avortament, i que és conseqüència del pacte del govern dictatorial de Daniel Ortega amb l'església. I per descomptat, també reclamem llibertat d'expressió a Nicaragua –el moviment feminista ha estat perseguit i censurat des de molt abans de la crisi de 2018–, que s'aturi la persecució a líders indígenes i afrodescendents i a defensores de la terra, i que s'impulsi una educació laica i de qualitat.

Les protestes que s'inicien l'abril de 2018 troben una forta base en el moviment feminista.

Fa anys que el moviment feminista i de dones denuncia l'actuació i la corrupció del govern, així com la instauració d'un model econòmic corporativista que expropia, explota i roba per totes bandes. Des del 2010 el moviment feminista i de dones, amb les seves diverses expressions, ha fet pressió per exigir la renúncia del dictador Daniel Ortega i bastir uns mínims democràtics des d'on poder començar a construir l'Estat de Nicaragua.

Com és la situació actual a Nicaragua?*

La població és víctima d'un estat de terror, encara estem exigint que se'ns deixi de matar i de reprimir. Quinze mesos després de l'esclat social, no tenim cap garantia de drets humans. Continuen els segrestos i no podem protestar. Hi ha una legislació inconstitucional sobre terrorisme que s'utilitza per acusar manifestants, detenir-los i, quan han passat per mesos de tortura, deixar-los anar amb una llei d'amnistia.

Fotografia: Jorge Mejía Peralta (Flickr, Creative Commons).

*Aquesta entrevista va realitzar-se el 19 de juliol de 2019.

+ informació:

twitter.com/nicas_catalunya
www.facebook.com/ArticulacionNic

amaru ruiz

(NICARAGUA)

“Fa més de set anys que denunciem el procés d'invasió de colons a la Reserva Biològica Indio Maíz i al territori Rama – Kriol, però les autoritats no hi han fet res.”

És un defensor nicaragüenc dels drets humans. És biòleg, investigador i ambientalista, i presideix la Fundació del Río, una organització que des de 1990 treballa en la conservació i el desenvolupament sostenible del sud-est de Nicaragua. En el territori d'actuació d'aquesta organització es troba la Reserva Biològica Indio Maíz, una de les més importants del país.

A més d'impulsar la conservació de les àrees protegides del sud-est del país, la Fundació del Río treballa també en la promoció d'alternatives econòmiques sostenibles, l'enfortiment i l'acompanyament de les comunitats indígenes Rama i Kriol, l'educació ambiental a través de ràdios comunitàries i la realització de recerques i investigacions. L'organització acompanya a famílies camperoles i indígenes que lluiten contra el megaprojecte del Canal Interoceànic, i dona suport a l'elaboració d'estudis independents sobre aquesta polèmica iniciativa.

L'Amaru Ruiz va néixer a Managua, però amb sis anys va anar a viure a San Carlos, al departament de Río San Juan. Els estudis universitaris –a més de la llicenciatura en Biologia, compta amb diversos postgraus i un màster en responsabilitat social corporativa amb enfocament en drets humans– el van allunyar durant un temps del sud-est nicaragüenc. Però va tornar i va integrar-se a la Fundació del Río.

Actualment, a més d'ocupar la presidència de la Fundació, és membre del Grupo Cocibolca, de l'Articulación de Movimientos Sociales y de Organizaciones de la Sociedad Civil, i de la Unidad Nacional Azul y Blanco. Acumula una llarga trajectòria d'activisme, recerca, docència i formació, i és excoordinador de la Federación Red Nicaragüense por la Democracia y el Desarrollo Local.

Les veus crítiques d'Amaru Ruiz i de les persones que formen part de la Fundació del Río han estat greument atacades des d'abril de 2018. A finals de l'any passat, l'Assemblea de Nicaragua va cancel·lar la personalitat jurídica de la Fundació del Río i va ocupar les instal·lacions de l'organització (incloses les de Radio Humedales, emissora comunitària construïda amb el suport de l'Associació d'Amistat San Miguelito – Sant Boi).

També a finals de 2018, Ruiz va sortir de Nicaragua. Ho va fer després d'haver estat rebent amenaces reiterades, haver patit un atac a casa seva i haver rebut informacions a través de diverses vies sobre la preparació, per part de l'Estat, de la seva detenció i acusació. Ara viu a Costa Rica, on espera que se li reconegui el dret d'asil.

Instal·lacions de Radio Humedales. Fotografia: Associació d'Amistat San Miguelito – Sant Boi.

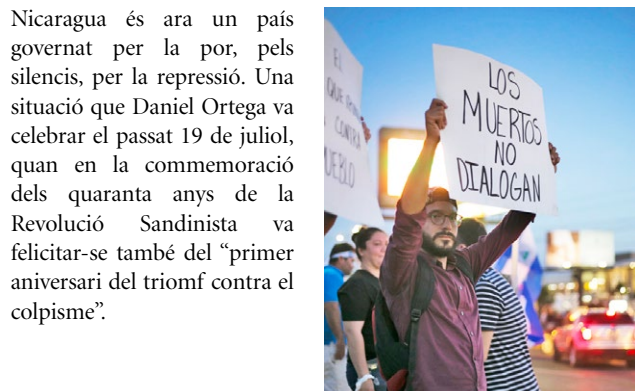
Silencis i exili

Diverses fonts identifiquen l'incendi a la Reserva Biològica Indio Maíz com un dels principals antecedents de les protestes que l'abril de 2018 van posar contra les cordes el govern de Daniel Ortega. Així ho recull l'informe "Graves violaciones a los derechos humanos en el marco de las protestas sociales en Nicaragua", publicat per la Comissió Interamericana de Drets Humans al juny del 2018. La lenta resposta de l'executiu a l'hora d'apagar l'incendi va generar les primeres protestes de joves estudiants i grups ambientalistas i camperols.

Dies després, el 16 d'abril, el govern va anunciar una reforma del sistema de seguretat social que incrementava les aportacions tant de les persones treballadores com de les empreses, i que a més retallava les pensions un 5%. De nou es van produir protestes pacífiques, protagonitzades sobretot per estudiants i persones jubilades. El 18 d'abril hi va haver concentracions a Managua i a León, que van ser reprimides per grups violents favorables al govern (coneguts com *turbas* o forces de xoc). La policia antiavalots també va intervenir, amb cops i gasos lacrimògens.

La dura repressió d'aquestes mobilitzacions va generar noves protestes, que es van estendre al llarg del país. Les forces governamentals van continuar responent de manera completament desproporcionada, disparant fins i tot municions real. I la repressió no va fer més que alimentar un sentiment generalitzat d'indignació. El govern va retirar el projecte de reforma de la seguretat social el 22 d'abril, però ja era massa tard i la mesura va ser del tot insuficient per aturar la crisi. El 27 d'abril ja s'havien registrat 30 morts arran de les protestes, la majoria estudiants d'universitat, un periodista i dos agents de policia.

Ha passat més d'un any des d'aleshores. El conflicte ha passat per diverses fases: la insurrecció popular, la repressió generalitzada, un diàleg frustrat, la retirada de barricades i recuperació del control territorial per part del govern, la repressió selectiva. L'informe de juny de 2019 del Mecanisme Especial de Seguiment per a Nicaragua de la Comissió Interamericana de Drets Humans fa difícil pensar en una pacificació propera. Les xifres de la repressió parlen de 327 persones assassinades (24 nenes, nens i adolescents, i 21 policies), 400 professionals de la salut que han perdut la feina, 144 estudiants expulsats de les universitats, i més de 70.000 persones exiliades.

Fotografia: Jorge Mejía Peralta (Flickr, Creative Commons).

Entrevista

La Fundación del Río ha patit una forta repressió governamental al llarg de l'últim any.

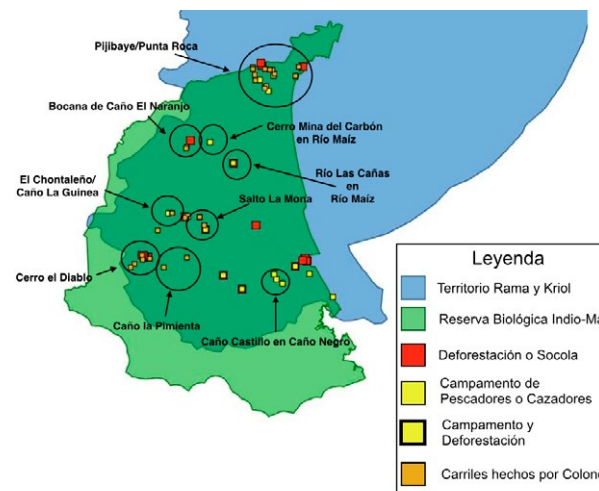
La Fundación del Río ha treballat en la defensa del medi ambient al sud-est de Nicaragua i en l'acompanyament a les poblacions més vulnerables durant 30 anys. S'ha convertit en blanc del règim per les posicions que hem adoptat davant del megaprojecte del Canal Interoceànic i per la denúncia que hem estat fent de la negligència de les autoritats pel que fa a la protecció de la Reserva Biològica Indio Maíz (RBIM). L'Estat ha sigut negligent perquè no ha aplicat el marc jurídic ambiental i perquè no va proporcionar una atenció oportuna a l'incendi d'abril de 2018, cosa que va generar les primeres protestes.

Quina és la situació actual de la Fundación i de les persones que en formen part?*

És complicada. Algunes de les persones col·laboradores es troben a Costa Rica, perquè han perdut la seva font de treball, que era l'organització. La majoria de membres es troben als territoris i estan passant situacions precàries. Tot i això, la nostra organització continuarà treballant en la mesura que sigui possible. Continuarem lluitant perquè es faci justícia i se'ns retorni el nostre patrimoni i personalitat jurídica. Arribarem a les últimes instàncies internacionals per denunciar la violació del nostre dret a la llibertat d'associació.

Quins són els principals riscos als quals cal fer front per preservar la RBIM?

En primer lloc, hi ha en marxa processos d'invasió de famílies cap a la zona del nucli de la reserva; això fa que avanci la frontera agrícola i canviï l'ús del sòl, que passa de ser forestal a ser utilitzat per a l'agricultura i la ramaderia. A més, es generen processos de contaminació i desforestació dels recursos naturals protegits. En segon lloc, hi ha el tràfic de terres que es produeix dins de la zona nuclear de la reserva. En tercer lloc, destaca l'incompliment del marc legal ambiental per la protecció de la RBIM per part de les institucions de l'Estat. A això s'hi suma la pressió de les empreses extractives i de monocultius a la zona d'amortiment de la reserva, que genera un desplaçament econòmic de les poblacions locals. En quart lloc, hi ha una manca de reconeixement de les comunitats indígenes Rama i Kriol pel que fa a la governança del seu territori, que representa més del 80% de la RBIM. I per últim, cal tenir en compte que hi ha molt poques organitzacions i recursos dedicats a la conservació de les àrees protegides del sud-est de Nicaragua.

Mapa de la RBIM recuperat del web de la Fundación del Río (2016).

La Fundación del Río forma part del Grupo Cocibolca.

Sí, és una plataforma de coordinació i acció entre organitzacions de la societat civil que treballen pel medi ambient. Va sorgir per fer front al megaprojecte del Canal Interoceànic, però a dia d'avui és un referent en temes ambientals. Més enllà del Canal Interoceànic, aborda la situació ambiental del país.

Font: Diari Ara.

L'abril de 2018 van connectar les lluites rurals i urbanes de Nicaragua. Com es va produir aquest vincle?

Van confluïr diverses demandes socials que no havien explotat fins aleshores i es van connectar a les lluites que s'havien estat duent a terme des del món rural, com els moviments contra el Canal, contra la mineria i contra les empreses de monocultius. La negligència en l'atenció a l'incendi de la RBIM va despertar la consciència de joves universitaris, que van impulsar protestes socials a Managua i a León i que després es van estendre a altres ciutats.

La repressió d'aquestes protestes i la reforma del sistema de seguretat social, que afectava la població de la tercera edat i treballadors que cotitzaven, va provocar una insurrecció social cívica, que va ser reprimida pel règim fins al punt de cometre crims de lesa humanitat i eliminar les garanties democràtiques del país. Molts sectors es van unir a les protestes socials i altres van sorgir a l'abril, amb demandes comunes de respecte als drets humans i de democràcia, justícia i llibertat.

*Aquesta entrevista es va realitzar el 2 de juliol de 2019.

+ informació:

www.fundaciondelrio.org
www.facebook.com/riosanjuan
twitter.com/amaruruiz

danilo chammas

(BRASIL)

“La mineria mata cada dia. Hi ha un model que s’aplica no només al Brasil, sinó pràcticament a tot arreu, que és molt predador i irresponsable.”

És advocat i defensor dels drets humans a Maranhão, un Estat del nord-est brasiler amb una gran riquesa natural. Va néixer a São Paulo, ciutat en la qual va graduar-se en Dret i va treballar fins l’any 2007. A São Paulo va formar part de l’equip legal de la Comissió de Drets Humans de l’ajuntament, i també va ser secretari executiu de la Fundació Interamericana de Defensa dels Drets Humans.

Al 2008 va fer la seva primera visita a Maranhão, convidat per la xarxa Justiça nos Trilhos (Justícia als Rails). Va començar aleshores una col·laboració que amb els anys no ha fet més que consolidar-se. Al març del 2010, després de finalitzar un màster en Dret al Canadà, Danilo Chammas va tornar al Brasil i va establir-se a Açailândia, un municipi de l’interior de Maranhão. De nou, per invitació de Justiça nos Trilhos (JnT).

JnT havia nascut a finals de 2007 com una campanya que tenia l’objectiu d’articular lluites contra l’actuació de l’empresa minera Vale. L’any 2009, en el marc del Fòrum Social Mundial (FSM) de Belém do Pará, JnT va organitzar una sèrie de seminaris. Es van generar espais d’intercanvi que van reunir persones de diversos llocs del Brasil i també d’altres països, que tenien en comú el fet de viure en territoris impactats per les operacions de la Vale.

L’èxit de les activitats realitzades durant el FSM, “i la necessitat imposada per la realitat”, en paraules de Chammas, van impulsar les organitzacions que conformaven JnT a constituir-se en una xarxa més estable, amb un equip de treball que es va anar consolidant en quatre fronts: advocacia popular, educació, comunicació i promoció d’alternatives econòmiques. A dia d’avui, la tasca de Chammas consisteix en coordinar l’equip legal.

JnT organitza la seva feina a partir de dos nuclis, São Luís i Açailândia, separats per una distància de 500 km. Manté, a més, importants vincles amb les lluites internacionals contra les violacions de drets comeses per la Vale. És un dels motors de l’Articulació Internacional d’Afectats i Afectades per la Vale, fundada a Rio de Janeiro al 2010. També forma part de l’Observatori de Conflictes Miners d’Amèrica Llatina (OCMAL), la Xarxa Eclesial Pan Amazònica (REPAM) i la Xarxa Esglésies i Mineraria, i acumula una llarga col·laboració amb la Federació Internacional de Drets Humans (FIDH).

Fotografia recuperada del web de la Xarxa Esglésies i Mineraria (iglesiasymineraria.org).

Petjades d’un gegant miner

*“O Rio? É doce
A Vale? Amarga.”*

Fragment del poema Lira Itabirana, del poeta brasiler Carlos Drummond de Andrade.

Va néixer l’any 1942 amb el nom de Companhia Vale do Rio Doce, i amb l’objectiu d’extreure minerals (ferro, coure, níquel i or) de les terres del Brasil. Durant mig segle va funcionar com a empresa pública, però l’any 1997 va passar a mans privades. I a dia d’avui, segons dades publicades al web de la companyia, és la major productora mundial de ferro i níquel, amb presència en una trentena de països d’arreu del món.

La Vale és un gegant miner que afecta les vides de milers de persones. Al Brasil, les tragèdies ocorregudes en els darrers anys a Mariana i Brumadinho, a l’Estat de Minas Gerais, han contribuït a fer visibles els efectes d’una mineria predadora i perillosa. Són impactes que generen greus violacions de drets humans i importants danys ambientals, i que sovint no arriben a l’opinió pública.

Al llarg de la darrera dècada, Danilo Chammas ha invertit molts esforços en sensibilitzar la població brasilera sobre els impactes que genera la Vale amb la seva activitat, denunciar les responsabilitats de l’empresa i aconseguir reparacions per a les persones afectades. Chammas treballa a Maranhão, un Estat situat entre la regió minera de Carajás, al sud-est de l’Estat de Pará, i la costa nord del Brasil, que dona sortida a l’exportació dels minerals.

Fotografia recuperada del web de Justiça nos Trilhos (justicanostrilhos.org).

A Maranhão, les operacions de la Vale s’estructuren al voltant d’una via fèrria de gairebé 900 quilòmetres de recorregut: l’Estrada de Ferro Carajás (EFC). Ara bé, com apunta l’activista, l’actuació de l’empresa al territori no es limita únicament al transport de minerals. Hi ha també les plantes de processament de mineral i les grans estructures portuàries de la ciutat de São Luís. Dels impactes d’aquestes infraestructures, en parla Danilo Chammas a l’entrevista següent.

Fotografia recuperada del web de Justiça nos Trilhos (justicanostrilhos.org).

Entrevista

Quins són els principals efectes negatius de l’activitat de la Vale a Maranhão?

Són múltiples. Entre altres, hi ha la mort de persones i animals atropellats pel tren; la contaminació sonora (els trens passen també a la nit), de l’aire, l’aigua i la terra; la degradació de les capes freàtiques i l’al·luvionament d’igarapés (cursos d’aigua amazònics), cosa que afecta la seguretat hídrica i la sobirania alimentària de les poblacions; els sacsejos de les estructures de les cases a causa de les vibracions que genera el pas del tren; l’acaparament de terres i la desterritorialització de famílies i comunitats; els atacs a les formes de vida i producció tradicionals; l’apropiació indeguda de manifestacions culturals; la criminalització de la protesta social, amb l’espionatge i la infiltració d’agents, i amb atacs a la llibertat d’associació, de pensament i d’expressió contra líders de la comunitat, i l’explotació sexual de dones i adolescents.

El cas va commoure l'aleshores estudiant de Dret Kimberlé Crenshaw que, anys després, ja com a professora, encunyaria un terme específic per designar l'impacte que generen diferents capes d'opressió sobrepasades. Així va néixer el concepte d'interseccionalitat, que obliga a una mirada complexa cap al fenomen de la discriminació. L'ètnia, el gènere, la classe social, l'orientació sexual, la diversitat de capacitats... ja no poden ser abordades de manera fragmentada.

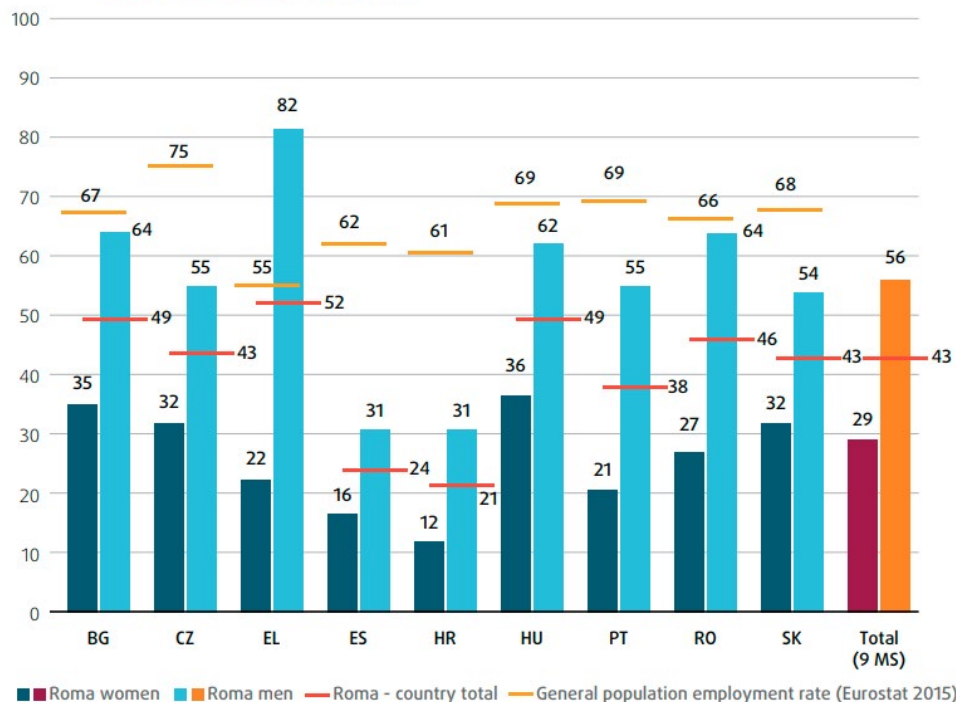
La presidenta de l'Asociación Gitanas Feministas por la Diversidad, María José Jiménez, suggeria al 2016 exemples que permeten traslladar el concepte d'interseccionalitat a la realitat de les dones gitanes. Ho feia en el vídeo "Sin miedo a la libertad", publicat en el marc de la programació del 8 de març de la Direcció General d'Igualtat entre Dones i Homes de l'Ajuntament de Madrid. Deia Jiménez que, sovint, les mesures d'acció positiva dissenyades per

promoure la igualtat entre dones i homes no tenen cap impacte en les gitanes. "No canvien gens la nostra vida o les nostres lluites quotidianes", afirmava. L'activista mencionava casos com les llistes cremallera o les polítiques de conciliació laboral. En relació amb les primeres, es preguntava: "Per què em serveixen a mi [...] les llistes cremallera? Nosaltres no signifiquem en política, no hi arribem." I pel que fa a les polítiques de conciliació, apuntava: "S'està lluitant molt per la conciliació familiar. I és meravellós poder conciliar la vida familiar amb la vida laboral. Però és que [...] a les gitanes no ens contracten."

En efecte, l'accés al treball remunerat continua sent un horitzó llunyà per a moltes gitanes europees, fins i tot si es té en compte l'autoocupació o el treball ocasional. Segons dades publicades per l'Agència de Drets Fonamentals de la Unió Europea el passat mes d'abril, a l'Estat espanyol només un 16% de les gitanes poden accedir a una feina remunerada, en comparació amb el 31% dels gitanos i el 62% del conjunt de la població.

La mateixa publicació advertia de la persistència del racisme i l'antigitanisme en les societats europees. És un motor que alimenta l'exclusió estructural de les comunitats i les persones gitanes, i que boicoteja qualsevol esforç de reducció de les desigualtats. En aquest sentit, les dades sobre l'accés de gitanes i gitanos al treball remunerat de cap manera poden deslligar-se dels prejudicis i el racisme que envolta el col·lectiu. El sondeig elaborat per l'Agència de Drets Fonamentals assenyalava, per exemple, que el 41% dels gitanos i el 38% de les gitanes enquestades van afirmar haver patit, en els cinc anys previs a la consulta, discriminació en el seu procés de recerca de feina a causa del seu origen ètnic o color de pell.

Figure 16: Paid work rate for Roma women and men aged 20-64 years, including self-employment and occasional work or work in the past four weeks, compared with the Europe 2020 employment rate 2015 (Eurostat) (%)^{a,b,c}

Infografia: Agència de Drets Fonamentals de la UE.

Què és l'antigitanisme?

Segons el Consell d'Europa, l'antigitanisme és "una forma específica de racisme, una ideologia que es fonamenta en la superioritat racial, una forma de deshumanització i de racisme institucional alimentada per una discriminació històrica, que s'expressa, entre altres, a través de la violència, els discursos d'odi, l'explotació, l'estigmatització i la discriminació més flagrant".

Fotografia recuperada de la pàgina de Facebook de la Noelia Heredia, La Negri.

L'ètnia i el gènere no són, per descomptat, els dos únics eixos de desigualtat que poden impactar les vides de les gitanes. En el cas de la Noelia Heredia, se n'hi suma de manera significativa un tercer: una orientació sexual que no s'ajusta a les expectatives de l'heteropatriarcat. A finals de 2018, la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Trans i Bisexuals (FELGTB) va presentar l'informe "La cara oculta de la violència hacia el colectivo LGTBI", un estudi que recull 623 incidents d'odi denunciats durant el 2017 en diverses associacions LGTBI de totes les comunitats autònomes de l'Estat excepte Cantàbria, Navarra i les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla. Són dades amb evidents limitacions metodològiques, i que s'han de llegir tenint en compte que en molts casos les agressions no es visibilitzen ni es denuncien, però que com a mínim ofereixen un termòmetre de la situació: mig centenar de denúncies cada mes.

Tot i els obstacles acumulats, ni el masculisme, ni l'antigitanisme ni la LGTBIfòbia han aconseguit silenciar la veu i el *cajón* de La Negri. Deu ser perquè viu, com reitera l'himne de les gitanes, "Sin miedo a la libertad".

Entrevista

Dius que la música "fa i ha fet molt" per persones com tu. Què ha fet la música per tu?

En la meua vida personal, m'ha ajudat a sortir de situacions difícils. Em fa riure i em fa plorar i, a més, és un instrument que em permet explicar sobre mi allò que no puc dir parlant, com bé recull la meua targeta de visita. El flamenc és el meu diari personal.

Com podem transformar-nos a través de la música?

La música és com quan estàs enamorada, que somrius sense motiu, de vegades fins i tot plores. T'illusiones, tens ganes de viure i de compartir amb la gent que estimes. Això és, de fet, la música per mi: compartir amb la gent que estimes.

Ets dona, gitana, lesbiana i percussionista. Són molts fronts de discriminació. Com t'han impactat?

Han fet necessaris molts esforços de superació i la presa de decisions dràstiques. Però em sento realitzada perquè puc ser, viure i compartir qui soc. A més, he pogut professionalitzar-me en una rama de la qual estic profundament enamorada: el flamenc.

Ets molt crítica amb el racisme que continua existint contra el poble gitano a l'Estat espanyol. Hi ha avenços?

Sí, són lents, però n'hi ha. Ara bé, per desgràcia hi ha coses i persones que no canviaran mai. La societat és racista.

Ets també una compromesa activista feminista i LGTBIQ+. Quins són els principals reptes en aquests àmbits?

Tenim pendent assolir la igualtat real i efectiva entre homes i dones, i l'acceptació de cada persona independentment de la seva orientació sexual.

Hi ha racisme en el moviment feminista i LGTBIQ+?

Sí, molt, i en el feminisme l'he sentit en carn pròpia. En el moviment LGTBIQ+, afortunadament, no l'he rebut directament, però sí que els ha tocat viure-ho a persones properes.

+ informació:

www.facebook.com/noelia.lanegri
www.facebook.com/Ververipen

sunitha krishnan

(ÍNDIA)

“Veig dones i nenes venudes per a la prostitució i l’esclavitud sexual, violades i deshonrades, que són culpabilitzades per allò que estan vivint.”

És una veu de referència en la lluita contra la prostitució forçada i el tràfic d'éssers humans amb finalitats d'explotació sexual a l'Índia. És originària de Kerala, però treballa des de fa més de dues dècades a Hyderabad, la capital de l'Estat d'Andra Pradesh. Allà va fundar, l'any 1996 i juntament amb el missioner catòlic Jose Vetticatil, una organització que ha impactat positivament en les vides de milers d'infants, adolescents i dones: Prajwala.

Des de la seva posada en marxa, Prajwala ha aconseguit treure de situacions d'explotació sexual i prostitució forçada unes 21.000 persones. Unes 18.500 s'han recuperat i han pogut reconduir les seves vides. A més, es calcula que la tasca de Prajwala ha evitat que aproximadament 10.100 infants caiguessin en situacions de prostitució, i ha sensibilitzat milions de persones sobre els riscos que genera el tràfic d'éssers humans amb finalitats d'explotació.

El compromís de Sunitha Krishnan amb els drets humans té un llarg recorregut. Als vuit anys va començar ensenyant dansa a infants amb discapacitat psíquica, i després va continuar amb iniciatives educatives i campanyes d'alfabetització per a les comunitats més empobrides. Als quinze anys va patir una violació col·lectiva, i això va canviar la seva vida per sempre. No va ser només l'agressió, sinó tot el que va venir després: la culpabilització, l'estigmatització,

l'aïllament. El rebuig patit, arrelat en una estructura social profundament masclista i patriarcal, va generar en Krishnan una enorme ràbia. Una ràbia que ha aconseguit canalitzar cap a un objectiu clar: l'alliberament i recuperació de dones, adolescents i infants que viuen en situacions assimilables a l'esclavitud sexual.

Krishnan és a dia d'avui una treballadora social i una professional de la salut mental. No només desenvolupa accions a terreny, sinó que també ha escrit àmpliament sobre intervencions psicosocials per a víctimes de tràfic amb finalitats d'explotació sexual. La seva tasca ha estat reconeguda amb nombrosos premis, però l'ha situat també en el punt de mira de xarxes de crim organitzat, traficants i persones que s'enriqueixen amb la prostitució forçada. L'activista és assetjada i amenaçada constantment, i ha estat assaltada més de 17 vegades. Aquestes agressions li han provocat, entre altres, problemes d'esquena i sordesa a l'orella dreta. Les instal·lacions i vehicles de Prajwala també han estat objecte de vandalisme i intimidacions.

Fotografia recuperada del perfil de Facebook de Sunitha Krishnan.

Recuperar vides, un llarg viatge

El tràfic d'éssers humans amb finalitats d'explotació constitueix una greu violació dels drets humans. L'Oficina contra la Droga i el Delicte de les Nacions Unides (UNODC, per les seves sigles en anglès) alerta que, cada any, milers de dones, homes i infants cauen en xarxes de tràfic, als seus països o a l'estranger. Gairebé tots els països del món en són participants, ja sigui com a punts d'origen, trànsit o destinació de les víctimes.

Però de què parlem quan utilitzem l'expressió tràfic d'éssers humans amb finalitats d'explotació? Parlem del que en anglès es coneix com a *human trafficking* i en castellà com a *trata de personas*. Ens referim a casos on, segons les Nacions Unides, han de concórrer tres elements. El primer té a veure amb l'acció: la captació, transport, acollida o recepció de persones. El segon té a veure amb els mitjans: l'ús de la força, amenaces, coacció, enganyos, o fins i tot el pagament a algú amb autoritat sobre les víctimes. Per últim, el tercer element va lligat a la finalitat: explotar-les i obtenir-ne un benefici econòmic, ja sigui a través de la prostitució forçada, l'explotació laboral, l'extracció d'òrgans, l'obligació de cometre delictes, etc.

El darrer informe del Departament d'Estat dels Estats Units sobre tràfic d'éssers humans alerta, de nou, que l'Índia és un país d'origen, trànsit i destinació de persones subjectes al treball forçós i l'explotació sexual. Veus expertes recollides en aquest estudi estimen que, a l'Índia, milions de dones i nenes viuen subjectes al tràfic amb finalitats d'explotació sexual. Els principals punts de destinació de les víctimes són Calcuta, Bombai, Delhi, Hyderabad, Gujarat i la zona de la frontera entre l'Índia i el Nepal. Entre altres denúncies, l'informe apunta que hi ha agents de policia corruptes que protegeixen presumptes traficants i propietaris de bordells, accepten suborns i serveis sexuals de les víctimes, i revelen informacions que obstaculitzen les accions de rescat de les forces de seguretat del país.

És en aquest context que l'activista Sunitha Krishnan i l'organització que lidera, Prajwala, desenvolupen la seva lluita contra l'esclavitud sexual. La seva tasca s'emmarca en un enfocament integral, que va des de la prevenció fins al rescat, la recuperació i la reintegració de les supervivents, i que té en la incidència política i social un pilar fonamental. En el centre dels processos se situen les capacitats i la força de les dones i nenes que han passat per situacions d'explotació.

Sortir d'una situació de prostitució forçada i reconstruir la pròpia vida no és un procés senzill. Com explicava la mateixa Krishnan

en una entrevista publicada al web del premi Aurora, al qual va estar nominada l'any passat, la recuperació “no es produeix de la nit al dia”. “Comença traient la persona d'un entorn d'explotació i traslladant-la a un espai segur; aleshores, poc a poc se l'ajuda a veure que estava sent explotada, perquè la majoria de vegades aquesta persona creu que era culpa seva”, apuntava l'activista. “El viatge d'una supervivent dura tota la vida”, advertia. És un viatge, són milers de viatges, que Krishnan ha acompanyat durant més de dues dècades.

Entrevista

Quin vol dir Prajwala?

És una “flama eterna”, i el seu significat és el d'una revolució social que no morirà mai.

Des de la fundació de Prajwala, com ha evolucionat la prostitució forçada i el tràfic amb finalitats d'explotació sexual a l'Índia?

En primer lloc, s'ha traslladat dels “barris rojos” a apartaments, hotels, complexos turístics, salons de bellesa, etc. A més, amb les noves tecnologies també ha arribat al món digital. Tot plegat fa que la qüestió sigui més difícil d'abordar. En segon lloc, l'edat de les víctimes s'ha anat reduint de manera progressiva. I per últim, aquest tipus d'explotació sexual abans estava molt focalitzada en la captació de persones pobres i marginades; ara, però, amb les noves tecnologies i les xarxes socials ni tan sols la classe mitjana se n'escapa.

És fàcil pensar que la majoria de nenes i dones víctimes de tràfic venen de contextos socioeconòmics empobrits. La teva experiència ho confirma?

No. Qualsevol tipus de vulnerabilitat, inclosa l'emocional, pot acabar traduint-se en una situació d'aquest tipus.

Prajwala duu a terme una sòlida tasca de prevenció.

Comptem amb grups de vigilància comunitària, que identifiquen víctimes potencials i eviten que caiguin en situacions de tràfic. També treballem amb la policia, en una estratègia de col·laboració que té el focus a les estacions de tren i d'autobusos, i busca evitar que víctimes potencials (criatures, nenes i dones que fugen) siguin atrapades. A més, treballem amb nois i homes, amb una estratègia que busca reduir la demanda.

Fotografia recuperada de *The Logical Indian*.

Les supervivents juguen un paper molt important en la tasca de Prajwala.

Només amb la seva col·laboració és possible qualsevol canvi durador. No podem posar fi al tràfic amb finalitat d'exploració sexual sense la participació de les supervivents.

Creus que les autoritats estan actuant amb suficients recursos i voluntat per posar fi a aquesta forma d'esclavitud?

S'estan fent esforços, però són insuficients. Només podem acabar amb aquesta crisi global si s'aborda com una guerra.

Afirmes que la societat civil és el teu major repte.

Les actituds i percepcions que la societat té de les víctimes fan que la reintegració sigui molt difícil; és per això que ho considero el major repte.

Has rebut diversos premis. Hi ha algun reconeixement que sigui especialment significatiu per tu?

Els somriures de les nenes i les dones a les quals serveixo és l'únic premi que anhelo. I això ho tinc cada dia de la meua vida.

Fotografia recuperada de *The Logical Indian*.

+ informació:
www.prajwalaindia.com
www.facebook.com/prajwala.in
twitter.com/sunita_krishnan
sunithakrishnan.blogspot.com

leonard rentería

(COLÒMBIA)

“En els llocs on hi ha hagut més violència són just aquells per on en algun moment passarà un projecte significatiu.”

És un activista colombià que treballa per enfortir les comunitats afrodescendents de Buenaventura. És poeta i raper, i és també estudiant universitari de Psicologia. Amb l'organització Historias en kilómetros, s'està formant en cinema i producció audiovisual per contribuir a l'esclariment de la veritat en el marc dels Acords de Pau.

Ha participat en diverses iniciatives socials i comunitàries, però actualment les seves energies se centren en el projecte d'Eleggua Comunicaciones. Rentería n'és el creador i el director. A través d'aquesta organització, busca “visibilitzar realitats i apostar per la transformació col·lectiva del territori”, en paraules de l'activista.

A més, Rentería participa també en la taula de joventut del comitè del Paro Cívico –un moviment cívic que al 2017 va liderar una forta protesta de 22 dies– i al Consell de Política Social del seu municipi. A través de l'emissora RCN Radio, analitza notícies i fets vinculats a la corrupció a Buenaventura, i des del novembre compta amb una secció de denúncia de la corrupció als informatius locals *Fin de Semana Noticias*.

Equip d'Eleggua Comunicaciones.
Fotografia: Tura Star Films
(recuperada del perfil de Twitter d'@ElegguaC).

Rentería ha conegut de prop l'impacte de la violència des que era infant. De fet, ha hagut de deixar casa de manera forçosa diverses vegades des de la dècada dels 90. L'últim cop va ser al 2015, quan van assassinar el seu cunyat.

Rentería va tornar a Buenaventura al 2016 per continuar amb el seu activisme. Però de seguida va començar a patir persecucions i amenaces de mort, després de manifestar el seu desig de pau en un acte organitzat pel partit de l'expresident colombià Álvaro Uribe. L'Estat li va assignar un vehicle blindat i dos escoltes, que encara l'acompanyen.

Buenaventura, suma de violències

El municipi de Buenaventura acull el port més important de la costa pacífica colombiana. És, segons la Comissió Econòmica per Amèrica Llatina i el Carib (CEPAL), un dels 15 ports amb més trànsit de tota la regió. Però aquesta intensa activitat portuària no s'ha traduït, fins ara, en benestar per a la població. Més aviat, tot el contrari.

Port de Buenaventura. Fotografia: Jimysantandef.

Tant Buenaventura com, a nivell més general, el departament del Valle del Cauca, arrosseguen l'impacte del conflicte armat colombià i la presència prolongada del crim organitzat. Com explicava l'any passat l'advocat Alfredo Campos en un article a *El Salto*, el sud-occident de Colòmbia té un caràcter estratègic, que ha facilitat l'expansió de cultius i negocis il·lícits. A dia d'avui, el territori és escenari d'actuació de diferents actors armats, entre els quals la guerrilla de l'Exèrcit d'Alliberament Nacional (ELN) i diversos grups hereus del paramilitarisme. A l'ecosistema s'hi sumen grups formats per dissidents de les desmobilitzades FARC, que històricament havien tingut presència al Valle del Cauca.

La brutal realitat de violència de Buenaventura va quedar clarament exposada al 2014 amb l'informe "La crisis en Buenaventura; Desapariciones, desmembramientos y desplazamiento en el principal puerto de Colombia en el Pacífico", publicat per l'ONG Human Rights Watch. Entre altres dades, l'estudi assenyalava que, durant els tres anys previs a la publicació, Buenaventura

va ser el municipi colombià amb major nombre de persones obligades a fugir de les seves llars per la violència. Només al 2013, més de 13.000 habitants de Buenaventura van patir desplaçament forçós. El document esmentava les diferents formes de violència a què és sotmesa la població de la zona per part dels grups criminals: restriccions a la llibertat de circulació, reclutament forçós, extorsió de comerciants, desaparicions forçoses, assassinats i esquarteraments, violència sexual, etc.

Al 2015, un nou informe, en aquest cas elaborat per la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia, assenyalava els vincles entre la violència i l'expansió dels negocis a la ciutat. Amb el títol "Setge a les comunitats; Els impactes d'una empresa catalana, Grup TBC, a Buenaventura, Colòmbia", l'estudi denunciava: "La violència ha jugat un paper determinant per posar en marxa megaprojectes portuaris i ha estat utilitzada per pressionar la població perquè abandoni el territori sense cap compensació, sota amenaces de mort".

Dècades d'intensa violència sumades a la negligència de les autoritats polítiques s'han acabat traduint en indicadors socioeconòmics que encenen totes les alarmes. Segons informava la revista *Semana* l'any 2017, quan la població va protagonitzar un *Paro Cívico* de 22 dies en protesta per les seves condicions de vida, el municipi té un índex de pobresa multidimensional que supera en 17 punts percentuals la mitjana nacional. Si per al conjunt de Colòmbia és del 49%, a Buenaventura és del 66%. Es calcula que el 64% de la població urbana i el 91% de la rural són pobres, i que el 9,1% viu en condicions de misèria. L'atur oficial supera el 60% (hi ha elevades taxes d'ocupació informal), i l'accés a serveis bàsics de salut o a l'aigua no estan garantits.

Davant d'aquest panorama, la pregunta sorgeix sola: guarda relació l'oblit de l'Estat colombià per les comunitats de Buenaventura amb el fet que més del 80% de la població sigui afrodescendent? A l'hora d'enfocar el seu activisme, el Leonard Rentería ho té clar. En una entrevista publicada fa un parell d'anys, Rentería afirmava: "A nosaltres no només ens toca lluitar contra la injustícia social, sinó també contra el racisme, contra la manca de satisfacció de drets i la falta d'escenaris de participació. Ens toca treballar el doble."

Fotografia recuperada de la pàgina de Facebook del comitè del *Paro Cívico*.

Entrevista

Com connecta la teva trajectòria com a raper amb la teva tasca de defensa dels drets humans?

Al principi escrivia poesia, escrivia sobre les meves vivències. Però d'aquí vaig passar al rap, perquè quan vaig conèixer aquest moviment vaig entendre que el rap era una eina fonamental per difondre els missatges que volia transmetre, i per defensar de manera àmplia els meus drets i els de la meua gent. Vaig veure la força comunicativa que tenia el rap, i que podia aprofitar als espais radiofònics on em conviden i als programes de televisió als quals assistia. Amb l'excusa del rap, podia entrar a tots els barris per entregar un missatge d'alliberament, paraules que d'una altra manera no podria portar a determinats llocs on presentar certs temes equivaldria a col·locar-me una làpida.

Al 2016 vas protagonitzar un vídeo viral en què expressaves a l'expressident Uribe el teu rebuig a la seva campanya contra els Acords de Pau. Com vas viure el plebiscit?

Per mi va ser una gran oportunitat. Com a víctima, havia apostat pel perdó i la reconciliació, malgrat tot el que ens havia tocat viure a mi i a la meua família. Em va saber greu veure com es perdia, però em vaig sentir orgullós perquè el 70% de la gent de la meua ciutat va optar pel sí.

En la teva tasca de defensa dels drets humans, poses el focus en la pobresa, les desigualtats i el racisme.

Buenaventura és una ciutat majoritàriament de gent negra, i el progrés aquí és molt lent. Allà on hi ha comunitats ètniques és on hi ha més pobresa, abandonament, violència i desigualtats. Aquest país tracta els seus habitants de manera estratificada: un negre val menys, i encara és pitjor si és pobre. La pobresa és la condemna que fa que les comunitats ètniques arribin a la violència i continuïn escollint persones que els prometen canvis tot aprofitant-se de la seva situació actual.

Quins són els principals reptes als quals s'enfronta la joventut de Buenaventura?

El principal és mantenir-se viu en mig de tanta violència. També són reptes mantenir l'esperança en mig de tanta falta d'oportunitats, així com mantenir-se aïllat de la violència en mig de tanta misèria. En una ciutat on l'atur és del 63% i el 80% viu en la pobresa, és difícil sobreviure. Dol veure com molts joves han de sortir del país per millorar les seves condicions. L'abandonament estatal i la corrupció local, que acaba amb tot, fan que ser jove a Buenaventura sigui difícil. Però ens toca resistir, és l'arma que ens queda.

+ informació:

www.facebook.com/Elegguac
twitter.com/elegguac
twitter.com/LeonardBtura

hayat rguibi

(SÀHARA OCCIDENTAL)

“Fins quan el món continuarà observant els crims de lesa humanitat que el Marroc comet al Sàhara il·legalment ocupat?”

És una activista sahrauí que treballa per trencar el bloqueig informatiu que envolta el conflicte del Sàhara Occidental. Va néixer a Smara i va créixer a la ciutat més important dels territoris ocupats, Al-Aaiun. Quan era encara adolescent, l'any 2005, va participar en la creació d'una organització de joves en lluita contra l'ocupació, en el marc de les mobilitzacions que es van produir a Al-Aaiun i altres localitats.

Anys després, al 2009, es va involucrar en un nou projecte, Equipe Media, al qual continua dedicant esforços a dia d'avui. L'objectiu d'Equipe Media és trencar els silencis forçosos i denunciar les vulneracions de drets humans que es produeixen als territoris ocupats del Sàhara Occidental. El passat mes de març, la tasca d'Equipe Media va ser reconeguda amb el XII Premi Internacional de Periodisme Julio Anguita Parrado; el jurat va valorar “el seu esforç col·lectiu per fer un periodisme de gran qualitat, en quatre idiomes, que subministra informació a periodistes de tot el món i lluita per posar el focus sobre un conflicte oblidat pels mitjans de comunicació”.

A més d'Equipe Media, Rguibi forma part del Fòrum Futur de Dones Sahraüis, nascut també fa aproximadament una dècada. Es tracta d'un col·lectiu que reivindica el paper de les dones en la lluita contra l'ocupació marroquina i pels drets del poble sahrauí.

Segons explica Rguibi, moltes de les dones que conformen el Fòrum han estat preses polítiques i conviuen amb dures històries de vida.

La mateixa Rguibi ha patit greus tortures i ha passat per la presó. L'any 2010, quan tenia 20 anys, va ser detinguda a l'aeroport d'Al-Aaiun. Acusada d'haver participat en el campament de protesta de Gdeim Izik, l'activista va passar sis mesos empresonada. Actualment es troba en llibertat provisional i, des del 2013, resideix a Espanya. Primer va traslladar-se al País Basc, i en els darrers temps ha viscut a Lanzarote.

Informar des d'un “forat negre”

Els forats negres són regions de l'espai on la força de gravetat és tan forta que res no en pot sortir, ni tan sols la llum.

En un informe recent, Reporters Sense Fronteres (RSF) ha trobat en aquests cossos astronòmics una metàfora adequada per denunciar una situació ben diferent: el silenci informatiu que envolta el conflicte del Sàhara Occidental. L'anàlisi, que porta per títol “Sàhara Occidental: un desert per al periodisme”, adverteix que “el periodisme és una de les nombroses víctimes d'aquest conflicte abandonat pel focus mediàtic”, i denuncia que el Sàhara Occidental s'ha convertit en “un autèntic ‘forat negre’ informatiu”.

Qui és responsable d'aquest silenci mediàtic? L'informe reparteix acusacions. En primer lloc, assenyalava els mitjans europeus, i concretament els espanyols, que en les comptades ocasions que parlen del Sàhara Occidental ho fan des d'un enfocament humanitari. El rerefons polític del conflicte, el context, acostuma a quedar ocult.

En segon lloc, l'estudi apunta a l'Estat marroquí, que utilitza tots els recursos al seu abast per evitar la difusió d'informacions sobre les vulneracions de drets humans que es produeixen als territoris

ocupats. A l'interior, la repressió és sistemàtica: detencions, assetjaments, difamacions, sabotatges tecnològics, agressions, tortures, presó. Als mitjans marroquins ni tan sols és possible pronunciar l'expressió “Sàhara Occidental”; s'hi ha de fer referència com a “Sàhara marroquí” o “províncies del Sud”. Pel que fa als mitjans internacionals i als ulls estrangers, l'estudi recull un llarg reguitzell d'expulsions d'activistes, periodistes i veus crítiques en general, que s'han produït durant la darrera dècada.

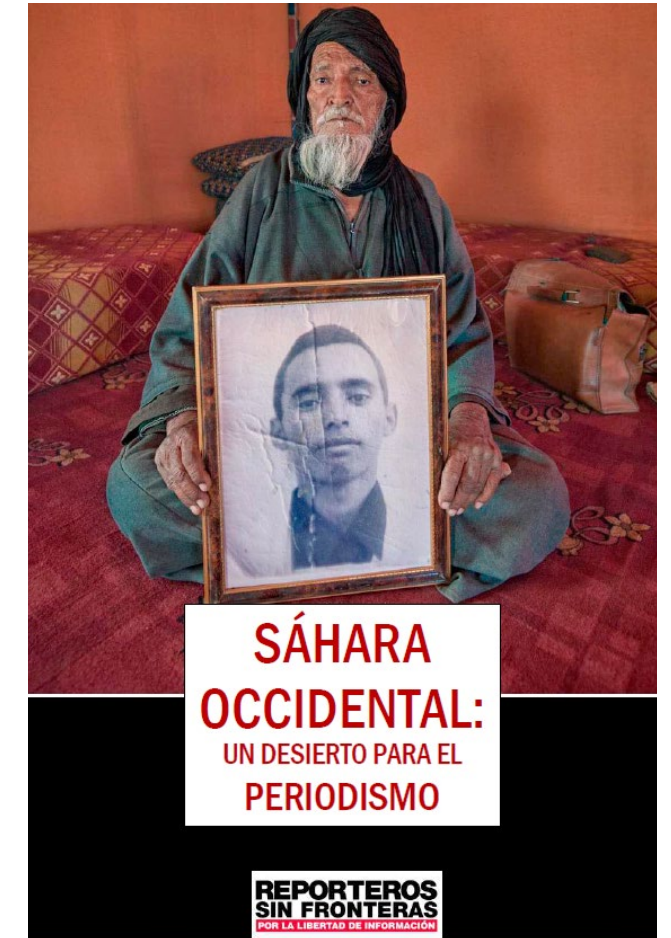
Per últim, RSF també assenyalava el paper del Frente Polisario, que gestiona la comunicació oficial dels interessos sahraüis des de la seva creació, als anys 70. El Polisario no disposa d'una estratègia comunicativa potent, i emet un discurs “molt monolític, de declaracions, ideologitzat i propagandístic”, en paraules de la periodista Ebabba Hameida.

En aquest context, una nova generació de periodistes sahraüis –de la qual formen part els i les membres d'Equipe Media– “corre riscos extraordinaris per mantenir viva la flama del periodisme i impedir que el Sàhara Occidental quedi sepultat per les arenes de l'oblit”.

Mapa: CIA, The World Factbook.

destaca l'informe. És un compromís pel qual paguen un preu molt elevat, però que permet a ONG i mitjans d'arreu del món comptar amb informació veraç sobre la situació que es viu als territoris ocupats. Una situació que connecta directament amb la fracassada descolonització espanyola del Sàhara Occidental.

Portada de l'informe publicat per RSF al juny de 2019, amb una fotografia central de Gervasio Sánchez.

Com és ser periodista als territoris ocupats del Sàhara Occidental?

Si ets periodista, saps que pots ser empresonada, maltractada o assassinada en qualsevol moment, perquè el Marroc no vol que s'informi als Estats estrangers de què està passant sota l'ocupació. Ser periodista és realment perillós.

El cas del nostre company Mohamed Mayara és il·lustratiu. Ell està sempre fent informes i tradueix continguts a l'anglès, l'alemany i el francès. Mayara era professor, però ara ja no el deixen treballar, tampoc en altres feines. Pateix molta pressió, tant ell com la seva família. A la seva dona, que no és activista, també li han pres la feina.

També tu has patit pressió.

Al Sàhara passen moltes coses, gairebé cada dia hi ha coses noves. Per exemple, abans d'ahir* estava a Al-Aaiun, al carrer, i estava gravant. Va venir la policia i va intentar robar-me el mòbil; em van dir que no tenia dret a gravar, que no tenia carnet de periodista i que el que feia era il·legal. Aleshores, jo els vaig respondre que els que feien alguna cosa il·legal eren ells estant allà. Va ser greu, perquè em van dir que havia d'anar a la comissaria a signar un document en què reconeixia que jo no tenia dret a gravar, i m'hi vaig negar. Vaig dir que si volien, que m'hi portessin a la força, però que jo no hi aniria ni amb el seu cotxe ni en taxi.

La situació està cada vegada pitjor. I tampoc no pot entrar cap periodista estranger. A l'abril, dues amigues del País Basc van venir a casa meua. Van passar un dia fent entrevistes a activistes i membres d'associacions del Sàhara, però després va venir la policia a casa, van pegar els meus germans i van dir que elles havien d'anar a Agadir. Va ser una nit increïble.

Quines són les teves expectatives per al futur del Sàhara Occidental?

Nosaltres volem la nostra terra però no volem la guerra, no volem més sang. Sobre el nostre futur, no tinc una anàlisi, però sembla que els altres Estats es preocupen més pels seus interessos i pels recursos dels pobles empobrits. No obstant això, encara tenim força per lluitar contra l'ocupació, contra el patiment del nostre poble.

En diverses ocasions has expressat la teva preocupació pel jovent sahrauí.

El Marroc té una estratègia contra la joventut. Per exemple, em preocupa molt veure que hi ha infants d'11 o 12 anys que prenen drogues. I vivim en un Estat 100% militar que, en lloc de lluitar contra les drogues, lluita contra la gent que es manifesta sota l'ocupació. També hi ha molts joves a la presó, que no poden finalitzar els seus estudis.

A principis d'any es va signar un nou acord de pesca entre el Marroc i la UE que inclou les aigües del Sàhara Occidental. Què suposen aquest tipus d'acords per a la lluita del poble sahrauí?

La UE i els Estats europeus saben que aquests acords són il·legals, i estan també tacats amb la nostra sang. Quan signen, signen contra la pau i contra un poble que pateix diàriament l'ocupació. Els interessos més dels nostres recursos, i és evident que estan donant suport a l'ocupació i actuant en contra de la democràcia, la pau i la dignitat.

*Aquesta entrevista va realitzar-se el 21 de juny de 2019, quan Rguibi acabava de tornar d'una visita al Sàhara Occidental.

+ informació:
www.emsahara.com
twitter.com/Equipe_Media
twitter.com/hayat_rguibi

**fredy samuel vósquez,
snif**

(EL SALVADOR)

“No som una societat violenta, sinó violentada.”

És un jove raper de San Salvador, que a través de les paraules busca transformar el context de violència estructural en què viuen moltes persones del seu país. Busca, també, visibilitzar les realitats de vida quotidiana i de pau que la violència oculta. Ho explicava fa un parell d'anys revisant la pròpia història: “Poses qualsevol noticiari i està ple de morts, de violència. És la imatge que tothom té del Salvador, però és una part mínima de la riquesa que tenim aquí. He vist al meu pare aixecar-se a les 4 de la matinada perquè aquell dia havia d'acabar un moble, i no anar-se'n a dormir fins tenir-lo fet, a les 12 de la nit. He vist la meua mare enganxada tot el dia a una màquina de cosir perquè, entre els dos, els números sortissin quan jo era petit. Tota aquesta gent mou el país, en són el motor, i ningú no els presta atenció. Jo, com a artista, he de fer un contrapès.”

Va apropar-se al rap des de l'*skateboarding* i el grafiti. L'art de les parets el va impulsar a buscar-se una signatura pròpia. Un dia, va obrir un llibre de caricatures, i va trobar-hi el dibuix d'algú que esternudava amb la paraula “Snif”. Tenia 15 anys quan va començar a ser Snif: “El nom es va impregnar en mi i jo en ell”, explicava l'artista fa un parell d'anys en un article a *La Prensa Gráfica*. Poc després va formar el grup de rap Poesia Clandestina, on participaria fins al 2014.

Hip-hop: refugi i altaveu

El hip-hop va néixer del “caos” en el qual es va sumir Nova York a finals dels 60 i durant la dècada dels 70. Així ho recordava fa un parell d’anys el raper Débil Estar, líder i fundador del grup salvadorenc de música hip-hop Pescozada, en una entrevista a El Faro Radio en la qual participava també Snif. El context que va donar lloc al naixement d’un moviment cultural que s’acabarà expandint a tot el món era el del Bronx, que en aquells anys concentrava pobresa, abandonament, marginació, drogues, violència i bandes juvenils. Les comunitats que vivien en aquest context, principalment afrodescendents i llatines, van desenvolupar les diferents expressions culturals que configurarien els quatre elements bàsics del hip-hop: el grafiti, el *Djing*, el break-dance i el rap.

Deia Débil Estar que la “destrucció” que es vivia al Nova York de fa gairebé mig segle no era tan diferent de la que es viu avui a les comunitats més desprotegides i vulnerables del Salvador. En aquest sentit, apuntava: “Quan els nostres joves entren en contacte amb el hip-hop, hi troben allò que hi van trobar els afroamericans fa 40 anys.” Hi troben “un refugi on expressar les seves idees i agrupar-se” sense passar per la delinqüència. Hi troben, també, una eina per construir pensament crític i articular discursos de denúncia social.

El Salvador és un país on ser jove i pobre és una condemna pesada. Una condemna que es tradueix en violències, discriminacions i estigma. Ho denuncia, entre altres, la psicòloga i investigadora Cándida Chévez, especialitzada en l’estudi de les joventuts salvadorenques i participant de la passada edició de primavera de “Ciutats Defensores dels Drets Humans”. Segons Chévez, “les i els joves de barris estigmatitzats, amb presència de *pandillas*, han de negar el seu territori per buscar una feina o assistir a un centre educatiu [...] Són joves que han de cuidar la seva forma de vestir, de parlar, de moure’s, i la música que escolten, perquè tot pot criminalitzar-los.”

La música que escolten, i la música que fan, té molt de hip-hop. I això fa que de vegades el hip-hop, la violència i la criminalitat es confonguin. Se’n queixava el mateix Snif pocs dies abans de l’entrevista a El Faro Radio, en una publicació a la seva pàgina de Facebook: “El moviment hip-hop al Salvador és una cultura de pau i valors [...] No som delinqüents, ni per la nostra roba dues talles més gran, ni pels nostres tatuatges i perforacions. Somiem amb un país lliure on fins i tot puguem guanyar-nos la vida amb el nostre talent.” L’Snif, un jove que va créixer en una de les comunitats empobrides

de l’àrea metropolitana de San Salvador, ha aconseguit construir a través del rap un projecte de vida transformador. És una de les veus que al seu país genera un discurs alternatiu a la violència. No és l’única, n’hi ha més, i escoltar-les obre la porta a conèixer un Salvador jove, dinàmic i inspirador.

Fotografia recuperada de la pàgina de Facebook d’Snif y Los Recados de la Ruptura.

Entrevista

Com pot contribuir el rap, i el hip-hop, a la transformació de les comunitats empobrides?

Amb la formació d’artistes amb pensament crític i consciència de classe, gent que des de les seves trinxeres artístiques dignifiqui les comunitats i parli dels temes que no formen part de l’agenda dels mitjans de comunicació, però que són realment importants per generar canvis en els llocs on viuen.

Afirmes: “Ningú no canviarà les nostres comunitats si no canviem nosaltres.”

La transformació social parteix del canvi individual, i d’allò que es genera quan el pensament individual es recompon i evoluciona en la col·lectivitat. En la comunitat on jo em vaig criar, el hip-hop s’ha convertit en una forma de resistència contra tota la violència estructural que exerceixen les oligarquies, amb l’Estat com a vehicle principal. La cultura urbana és un refugi per a joves que, tot i estar envoltats de tot tipus de violències, troben en les manifestacions artístiques del hip-hop una eina de denúncia i una forma de fer comunitat. Els codis del hip-hop (respecte, germanor, tolerància)

et fan entendre la vida des d’un altre punt de vista, més col·lectiu, on hi ha més solidaritat que competència. Això és important per trencar el sistema i l’*statu quo*. A la meua comunitat, la transformació s’està aconseguint a través del col·lectiu de hip-hop, que genera canvis en el pensament de les famílies i en l’entorn de les persones que formen part d’aquest moviment.

Quines conseqüències té l’estigma que pesa sobre el jovent pobre del Salvador?

Són múltiples, però entre les més importants hi ha la violència i els abusos de poder que exerceix l’aparell de l’Estat (exèrcit i policia) i les violacions de drets humans que pateix la gent jove. Destaca també la pèrdua d’oportunitats laborals i la criminalització de determinats sectors socials.

Quin tipus de violència exerceix l’Estat salvadorenc a les comunitats empobrides del país?

Es materialitza de diverses maneres: violència verbal, física i psicològica; empresonaments fraudulents; desaparicions i execucions extrajudicials; violència de gènere; persecució i intimidació familiar; manipulació de la justícia, i danys a la reputació i la imatge pública.

En alguna ocasió has lamentat que només es visibilitzi la violència que es viu al Salvador i que tot el que és positiu quedi ocult. Quin missatge t’agradaria transmetre?

Sempre ho he lamentat. Soc artista i he hagut de bregar amb aquest tipus d’estigmes. Per a molta gent, sobretot dels mitjans de comunicació, els únics interessos semblen ser la violència i els assassinats. Rarament s’apropen per preguntar: “Què està passant artísticament?”. El meu missatge seria que quan s’interessin per un artista li preguntin què està fent artísticament i quines són les seves projeccions. La gent de les comunitats ha de bregar cada dia amb aquests problemes, i està cansada que els ho recordin a cada moment. Estigmatitzar és un gran negoci, molta gent hi veu guanys, però no les persones que pateixen aquest tipus de violència.

Fotografia recuperada de la pàgina de Facebook del col·lectiu Acció Urbana, que treballa per prevenir la violència a través del hip-hop.

Des del 2014 has impulsat i participat en el col·lectiu Acció Urbana. Podries compartir algun èxit del qual estiguis especialment satisfet?

N’hi ha tres que m’agradaria destacar. El primer és que Drovek, un raper de Cuscatancingo, estrenarà el seu primer disc al 2019. El segon és que Street Fighter Crew, un col·lectiu de break-dance també de Cuscatancingo, ha aconseguit fer-se un nom a l’escena nacional i ha guanyat molts tornejos en aquesta disciplina. Per últim, Werstan Producciones és el primer segell independent de San Luis Mariona, a Cuscatancingo.

+ informació:

www.facebook.com/snifartista
twitter.com/snif_rap
www.facebook.com/recadosdelaruptura
www.facebook.com/Accionurbana

Defensors dels drets humans que estan empresonats als seus països d'origen a causa del seu activisme

abdulhadi
al-khawaja

(BAHRAIN)

“Nosaltres som lliures malgrat les nostres cadenes; ells són presoners malgrat la seva llibertat.”

Paraules d'Abdulhadi Al-Khawaja a la seva dona durant la seva darrera vaga de fam, recollides per la seva filla, Maryam Al-Khawaja.

Fotografia: Front Line Defenders.

L'Abdulhadi Al-Khawaja és un destacat defensor dels drets humans de Bahrain. És co-fundador del Centre de Drets Humans de Bahrain (BCHR) i excoordinador regional de Front Line Defenders, una organització que treballa per protegir els defensors i defensores de drets humans en situació de risc. També és fundador del Centre de Drets Humans del Golf (GCHR).

Després de passar gairebé dues dècades a l'exili, va tornar a Bahrain amb la seva família a principis de la dècada passada. L'arribada al poder de Hamad bin Issa Al Khalifa va obrir una petita finestra d'esperança per a una reforma política, judicial i econòmica, que incloïa una invitació a activistes i líders polítics perquè retornessin

al país. El pas dels anys, però, va deixar clara la manca de voluntat política per avançar cap a una societat més democràtica.

La Primavera Àrab va arribar a Bahrain al febrer del 2011. Al-Khawaja, que havia desenvolupat un intens activisme en defensa dels drets humans, també va participar-hi. Va ser detingut el 9 d'abril d'aquell any, quan una quinzena d'homes emmascarats van colpejar-lo fins a deixar-lo inconscient, segons recull un informe de l'ONG Freedom Now. El 22 de juny va ser condemnat a cadena perpètua pel Tribunal de Seguretat Nacional, un tribunal militar; aquesta sentència va ser confirmada posteriorment en altres instàncies judicials.

Un observador d'Amnistia Internacional (AI), present en una de les sessions d'apel·lació de setembre de 2012, va concloure que no es podia presentar davant del tribunal cap prova que acredités que Al-Khawaja havia comès un delictes o participat en actes violents. L'ONG considera que tant Al-Khawaja com altres activistes condemnats en el mateix procés no van tenir un judici just. Tots ells són, segons AI, presos de consciència.

Durant el seu empresonament, Al-Khawaja ha estat incomunicat i durament maltractat i torturat. A finals de 2017, tant Al-Khawaja com altres presoners de consciència que havien protestat repetidament al llarg del darrer any contra la degradació de les condicions a la presó van començar a patir represàlies creixents. El 16 d'octubre d'aquell any totes les pertinences dels presoners van ser confiscades. El 10 de novembre les autoritats de la presó els van negar l'accés a la televisió, la ràdio, llibres i qualsevol diari independent. Tampoc se'ls va permetre disposar de bolígrafs o papers, i se'ls van cancel·lar les activitats diàries. Es van restringir encara més les visites de la família, mentre es controlaven de prop les trucades telefòniques. Després que al novembre Al-Khawaja enviés una carta al Ministeri de l'Interior per denunciar la situació, se li va negar la possibilitat de fer trucades telefòniques fins al 17 de desembre.

Actualment, la situació d'Al-Khawaja i altres presos de consciència continua sent molt crítica. El passat mes de gener, el GCHR va denunciar que a Al-Khawaja i altres presos de consciència se'ls havia privat de la possibilitat de tenir contacte físic amb les seves famílies. Les visites van passar a estar separades per un vidre.

La Maryam Al-Khawaja, filla de l'Abdulhadi, va visitar les "Ciutats Defensores dels Drets Humans" en l'edició de 2015.

Petició

His Majesty the King of Bahrain
Shaikh Hamad bin Issa Al Khalifa
Office of His Majesty the King
P.O. Box 555
Rifa'a Palace, al-Manama, Bahrain

Sa Majestat,

Li escric per manifestar-li la meva preocupació per la situació del defensor de drets humans Abdulhadi Al-Khawaja, empresonat des del 2011 i condemnat a cadena perpètua pel Tribunal de Seguretat Nacional de Bahrain, en un procés on també van ser condemnats altres activistes defensors de drets humans.

Abdulhadi Al-Khawaja i els altres defensors de drets humans són presos de consciència, i per això li demano que els posi en llibertat immediatament i sense condicions, ja que estan empresonats únicament pel seu legítim i pacífic exercici dels drets a la llibertat d'expressió, d'associació i de reunió, drets reconeguts internacionalment.

Així mateix, li demano que ordeni una investigació imparcial sobre les denúncies de tortura i altres maltractaments d'Abdulhadi Al-Khawaja, que se'n facin públics els resultats i que es posin els responsables a disposició judicial.

Donat el delicat estat de salut d'Abdulhadi Al-Khawaja, li demano que se li garanteixi l'atenció mèdica necessària.

ilham tohti

(MINORIA UIGUR, XINA)

“Sempre he seguit un camí digne i pacífic. M’he servit únicament de la ploma i el paper.”

Fotografia: Amnistia Internacional.

L’Ilham Tohti és un intel·lectual i activista uigur que ha dedicat les darreres dues dècades a intentar construir ponts entre la seva comunitat i la població d’ètnia *han*, cada cop més present a la regió xinesa de Xinjiang. Va néixer el 1969 a Artux, una ciutat propera a la frontera amb el Kirguizistan, i amb només 16 anys va creuar el país per continuar els estudis a Beijing. Amb el temps, va esdevenir professor d’Economia a la Universitat de Minzu, situada a la capital del país.

A mitjans dels anys 90 va començar a escriure sobre el conflicte que es viu a Xinjiang, la seva terra d’origen, i les vulneracions sistemàtiques de drets de què és objecte la seva comunitat, el poble uigur. Els i les uigurs conformen una ètnia turca, de religió musulmana sunnita, amb una llengua i una cultura pròpies. La relació entre uigurs i autoritats xineses s’ha caracteritzat, des de fa més de mig segle, pels abusos de poder i la repressió de qualsevol dissidència.

El moment en què l’Ilham Tohti va començar a parlar d’aquest conflicte va coincidir amb una reactivació de les reivindicacions uigurs de caràcter separatista. En el context de la caiguda de la Unió Soviètica i l’accés de les repúbliques de l’Àsia Central a la independència, les tensions van intensificar-se. Des d’aleshores, s’han anat repetint periòdicament cicles d’incidents violents.

Entre 1999 i 2003, les autoritats xineses van prohibir a l’Ilham Tohti la possibilitat de donar classes; també van fer impossible que publicés en espais que fins aleshores li eren habituals. Aleshores, l’activista va apostar per Internet. Al 2006 va engegar Uyghurbiz.net, un web que tenia com a objectiu promoure el diàleg sobre la qüestió uigur entre la comunitat xinesa *han* i la uigur.

Al 2009, en el marc de l’esclat de violència que va viure Xinjiang, Ilham Tohti va publicar al seu web noms de persones d’ètnia uigur detingudes, assassinades o desaparegudes. Això li va comportar diverses setmanes de detenció.

En els anys següents passaria diversos períodes sota arrest domiciliari. Al 2013, les autoritats de Beijing van impedir-li sortir del país per viatjar als Estats Units.

La seva detenció va arribar el 15 de gener de 2014. La policia va endur-se’l de casa i, segons Amnistia Internacional, no va donar cap informació a la família durant els cinc mesos següents. Se sap que durant deu dies no li van subministrar cap aliment, i que va estar vint dies seguits amb els peus encadenats. El 23 de setembre va ser condemnat a cadena perpètua per “separatisme”, una demanda amb la qual l’Ilham Tohti mai no s’havia identificat.

El seu cas ha aixecat una onada de suport internacional, tant d’institucions com de l’acadèmia i organitzacions de la societat civil. Al 2016, Ilham Tohti va rebre el premi Martin Ennals, un guardó atorgat per deu ONG internacionals (entre les quals hi ha Amnistia Internacional, Human Rights Watch o Front Line Defenders) que reconeix la tasca de defensors i defensores dels drets humans. Al 2017 va ser guardonat amb el Premi Weimar de drets humans, i aquest 2019 ha rebut el Premi a la Llibertat de Freedom House. A principis d’any, membres del Parlament dels Estats Units van signar una carta de nominació d’Ilham Tohti al Premi Nobel de la Pau d’enguany.

“Ciutats Defensores dels Drets Humans” va fer-se ressò de la situació que viu el poble uigur en l’edició de 2016, gràcies a la participació de l’activista Rebiya Kadeer.

Petició

President

Xi Jinping Guojia Zhuxi

The State Council General Office

2 Fuyoujie

Xichengqu, Beijingshi 100017

República Popular de la Xina

Excel·lència,

Li escric per manifestar-li la meva preocupació per la situació del defensor de drets humans Ilham Tohti, empresonat i condemnat a cadena perpètua l’any 2014. Està acusat d’un suposat delictes de “separatisme” a Xinjiang, una causa amb la qual Ilham Tohti mai no s’ha identificat. En els cinc mesos posteriors a la seva detenció, la seva família no va rebre cap informació, i se sap que durant dies no se li va subministrar cap aliment. Aquestes circumstàncies es poden considerar tortura i tracte inhumà d’acord amb el dret internacional general.

Així mateix, el dret a la llibertat d’opinió i expressió està reconegut a escala internacional per la Declaració Universal de Drets Humans i el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, del qual és signatari la República Popular Xina.

Ilham Tohti és un pres de consciència, i per això li demano que el posi en llibertat immediatament i sense condicions, ja que està empresonat únicament per haver promogut el diàleg entre la comunitat uigur i la comunitat *han* a la regió xinesa de Xinjiang.

Així mateix, li demano que ordeni una investigació imparcial sobre els maltractaments soferts per Ilham Tohti, que se’n facin públics els resultats i que es posin els responsables a disposició judicial.

Com continuen les lluites de les defensores i defensors dels drets humans que han participat prèviament en el projecte?

2019 (edició primavera)

Hassanna Aalia

Des del seu exili al País Basc, lluita perquè la causa sahrauí no caigui en l'oblit ni es transformi, únicament, en un problema humanitari. Reivindica el caràcter polític del conflicte amb el Marroc. L'activista participa en diverses campanyes i desenvolupa una tasca de coordinació de diferents associacions i ONG. A més, treballa juntament amb altres sahrauís per fer incidència al Consell de Drets Humans de les Nacions Unides.

de castellà. Actualment, aspira a obtenir un doctorat en literatures afrohispaniques a la Universitat de Maroua, amb una investigació sobre qüestions vinculades a la memòria de l'esclavitud.

Edda Pando

Presideix l'Associazione Todo Cambia, una entitat formada per persones que viuen a Milà i que lluiten pels drets de les persones migrades. Todo Cambia està integrada en una gran federació d'entitats d'Itàlia, ARCI, i en la xarxa Milano Senza Frontiere, un entramat informal d'associacions que organitza la Marxa pels nous *desaparecidos*. L'activisme realitzat a través de totes aquestes plataformes ha portat l'activista a involucrar-se en el projecte "Missing at the borders", que visibilitza les històries de les persones desaparegudes a les fronteres europees a través dels relats de familiars.

Amanda Quijano

És membre de la Colectiva Feminista, una entitat referent en la lluita de les dones del Salvador que compleix enguany 15 anys de trajectòria. A l'equip de San Salvador, coordina temes vinculats a la joventut i els drets sexuals i reproductius. La seva tasca està també molt lligada al municipalisme, i treballa perquè les administracions locals incorporin la perspectiva de gènere a les polítiques públiques. A banda, Quijano és també consultora per a diferents organismes nacionals i internacionals, especialment en temes relacionats amb els drets col·lectius i individuals de dones, adolescents i nenes.

Cándida Chévez

És llicenciada en Psicologia i està especialitzada en l'estudi de les joventuts del Salvador. Forma part de l'equip de l'associació Tiempos Nuevos Teatro, on treballa per promoure el dret del jovent empobrit i estigmatitzat a viure una vida amb oportunitats de desenvolupament personal. També és investigadora de l'Institut Nacional de Formació Docent del Salvador, i participa al grup de treball "Joventuts i infancies" del CLACSO i al grup de recerca en "Pedagogies Crítiques i Educació Popular" de la Universitat Centreamericana José Simeón Cañas.

Sonia Mankongo

És coordinadora del Pla d'educació al Camerun de l'ONG Zerca y Lejos. Entre altres projectes, participa en la iniciativa #EllasCuentan, que busca impulsar l'educació de les nenes i erradicar la bretxa d'oportunitats. Té formació en pedagogia i didàctica de llengües estrangeres, i és professora

L'activista colombià Leonard Rentería, participant en la present edició de "Ciutats Defensores dels Drets Humans", va ser també un defensor convidat a l'edició de primavera d'enguany.

2018 (edició tardor)

Ahmed Ali

Des de l'exili a Espanya, manté el seu compromís amb la defensa dels drets humans i la democràcia a Egipte. Al desembre va participar en una gira de defensors i defensores de drets humans organitzada per Amnistia Internacional

a Castella i Lleó, amb l'objectiu de sensibilitzar estudiants de diversos centres educatius. Al juny, i en el marc de la commemoració del Dia Mundial de les Persones Refugiades, va denunciar públicament la seva situació: tres anys a Espanya com a sol·licitant d'asil, amb la targeta vermella i sense possibilitat de viatjar a altres països.

Ramón Esono

El metro de Barcelona va acollir entre desembre de 2018 i febrer de 2019 l'obra "Open the gates", dos grans murals d'Esono sobre migracions i drets humans emmarcats en el projecte "Umbral". Al maig, el dibuixant i il·lustrador equatoguineà va inaugurar al Museu d'Art del Salvador l'exposició "218 giants", una mostra que s'inscriu en el Fòrum Centreamericà de Periodisme 2019 organitzat pel diari *El Faro*. El mateix mes va inaugurar-se a Barcelona, a l'Espai Societat Oberta, l'exposició "Periodisme dibuixat i llibertat d'expressió", que inclou obres d'Esono.

Marisa Franco

Des del col·lectiu Mijente continua lluitant en defensa dels drets de la població més vulnerabilitzada: dones, persones LGTBIQ+, migrades, llatines, pobres. En la tasca desenvolupada per

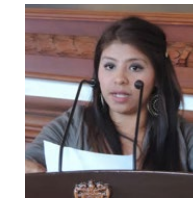
Mijente destaca actualment la campanya #NoTechForICE, que denuncia el paper de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'increment de la persecució i les deportacions de les persones migrades en situació irregular. A banda, Franco forma part del comitè directiu del moviment Women's March i col·labora amb mitjans de comunicació com *The Guardian* o *Medium*.

Spitou Mendy

L'exportaveu del Sindicat Andalus de Treballadors i Treballadores és una veu de referència en la denúncia de les vulneracions de drets humans que es produeixen al camp d'Almeria, i que afecten molt especialment les persones

migrades. Amb motiu de l'ascens de Vox a Andalusia, ha estat una font consultada per diversos mitjans de comunicació internacionals. A principis d'any va participar com a formador al curs "Gobernar a los pobres: inseguridad, políticas del miedo y derechización social", impulsat pel projecte "Nociones comunes", de Traficantes de Sueños.

Janahuy Paredes

Com a integrant del Comitè de Familiars de Personas Detenidas Desaparecidas en México (Coffadem – Alzando Voces), continua reclamant a l'Estat mexicà veritat, justícia i garantia de no repetició. Al mes de juliol, la legisladora Brenda

Fraga va presentar al Congrés de Michoacán la iniciativa de Llei de desaparició forçosa de persones, desaparició comesa per particulars i del sistema de recerca de persones. La proposta, que té l'objectiu de traslladar la llei federal al context local, és segons Paredes el fruit d'un treball realitzat durant mesos amb organitzacions de familiars de víctimes.

Margarita Pineda

Des del Moviment Indígena Lenca Independent de la Paz (MILPAH), continua treballant en la defensa dels béns naturals i els béns comuns. "Els nostres territoris indígenes s'entreguen

al millor postor”, lamenta Pineda. El MILPAH va néixer en resposta a concessions irregulars de rius i territoris a empreses mineres i projectes hidroelèctrics, i una de les seves principals reivindicacions té a veure amb les consultes prèvies i liures i informades que exigeix el Conveni 169 de l'OIT. “El sistema saquejador es manté en peu”, denuncia l'activista.

Manal Tamimi

Continua denunciant les vulneracions de drets humans que es produeixen als territoris palestins ocupats. Les manifestacions que cada divendres se celebren a Nabi Saleh, per protestar contra el robatori de terres i d'una de les fonts que abastien el poble d'aigua, es mantenen com un exemple de resistència no-violenta. En un article publicat a *Mediapart* el passat mes d'abril, Tamimi va recriminar a l'asseguradora AXA els seus vincles amb cinc bancs israelians que financen assentaments de manera directa i amb l'empresa Elbit Systems, subministradora de material de defensa per al mur.

Tun Khin

Com a president de la Burmese Rohingya Organisation UK (BROUK), continua alçant la veu per denunciar la situació que viu la població rohingya tant a Myanmar com a l'exili. Al mes de juny, l'ONU va fer públic un informe sobre el paper que han tingut les Nacions Unides en la crisi humanitària que ha patit la població rohingya i que diverses fonts han qualificat d'intent de genocidi. En l'informe, es condemna el “fracàs sistèmic” i l’“evident actuació disfuncional” de les Nacions Unides davant de les greus vulneracions de drets humans que s'han produït a Myanmar.

2018 (edició de primavera)

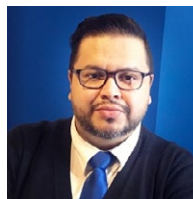
Silvia Berrocal

El 23 de gener es van complir 25 anys de la massacre de La Chinita, on les FARC van assassinar el fill de Berrocal i 34 persones més. Amb motiu d'aquesta data, l'activista va reivindicar ser considerada “una gestora de pau” i deixar enrere la categoria de “víctima”. Entre els actes commemoratius, destaca la inauguració del parc Sendero de la Reparación, construït a l'espai on, al 2013, es van posar les bases per a l'inici del procés de reparació col·lectiva al municipi.

Edilberto Daza

L'activista, líder camperol dels departaments del Meta i Guaviare, denuncia que “la situació a Colòmbia és cada vegada pitjor”. Des que va retornar de Catalunya a l'abril de 2018 (va participar durant sis mesos al “Programa català de protecció de defensors i defensores dels drets humans”), Daza es troba de nou en una situació de risc. Denuncia els centenars d'assassinats de líders socials que s'han produït al país des de la signatura dels Acords de Pau, així com l'assassinat de 140 excombatents que s'havien acollit al procés de pau. També es mostra preocupat per “l'ocupació de territoris per part de grups que operen al marge de la llei”.

Patricio Vindel

Des de l'exili a Barcelona, comença a reprendre el seu activisme a favor dels drets de les persones LGTBIQ+. A Hondures, el col·lectiu és blanc de nombrosos atacs, amenaces i assetjaments. L'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans va condemnar el passat mes de juliol la mort violenta, des de principis d'any, d'almenys 21 membres de la comunitat LGTBIQ+ al país. L'OACNUDH va reclamar a l'Estat hondureny que s'esclareixin els crims i que s'ofereixi una “reparació integral” dels danys.

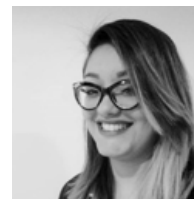

Dimir Viana

Continua desenvolupant el seu activisme i la seva acció artística a través del teatre de l'oprimit. Establert a Belo Horizonte, la tercera ciutat més gran del Brasil, realitza formacions i tallers per multiplicar l'ús d'aquesta eina emancipadora. Està cursant un doctorat en Educació a la Universitat Estatal de Campinas (UNICAMP), i forma part de Laborarte, un laboratori d'estudis sobre art, cos i educació. Al mes de maig va viatjar a Chiapas per participar en una trobada internacional que tenia l'objectiu de promoure la igualtat en l'accés a la salut.

La Yolanda Oqueli i el Chema Caballero, participants de les edicions 2015 i 2014 respectivament, han estat convidats de nou a l'edició de primavera de 2018.

2017

Aisha Altubuly

Manté el seu compromís amb l'organització Together We Build It, i continua desenvolupant la seva tasca en la defensa dels drets humans i els drets de les dones a Líbia. A més, és membre de l'Àgora per a la Innovació Juvenil en qüestions de Gènere, un fòrum consultiu impulsat per l'Oficina Regional d'ONU Dones per als Estat àrabs. A la Universitat Americana del Cairo estudia Ciències Polítiques, amb una especialitat en Relacions Internacionals i un mínim en Polítiques Públiques i Administració.

Diana Avella

Les lletres d'aquesta rapera colombiana continuen denunciant injustícies i violències, que troben un altaveu potent en els nombrosos escenaris que trepitja i en els mitjans de comunicació en els quals apareix amb freqüència. Al mes de maig va participar en la celebració del Dia del Hip Hop Colòmbia, i al juliol va passar per Medellín, on va visitar en Jehhco i la Casa Kolacho. Està previst que al mes d'agost

formi part del jurat de la final nacional de Red Bull Batalla de los Gallos.

Wafae Charaf

L'Associació Marroquina dels Drets Humans (AMDH), que Charaf va representar a “Ciutats Defensores dels Drets Humans”, va denunciar al juliol l'empitjorament de la situació dels drets humans al país. Ho va fer durant la presentació d'un informe que recollia els fets ocorreguts durant el 2018 i el primer semestre de 2019. La vicepresidenta de l'AMDH, Naima Ouahli, va afirmar: “Les violacions de drets humans s'han multiplicat en tots els àmbits. Hem registrat desenes de casos de persones perseguides o detingudes per publicar comentaris a Facebook en diverses ciutats.”

Aisha Dabo

Manté una intensa presència a les xarxes socials, i intervé en nombroses conferències i mitjans de comunicació. És una de les cares visibles d'Africivistes, una xarxa que agrupa ciberactivistes del continent africà per promoure la pau, la democràcia i el respecte dels drets humans. Forma part del comitè directiu del *think tank* Wathi, que se centra en la millora de les condicions de vida de les poblacions actuals i futures d'Àfrica, especialment de l'Àfrica occidental. Està previst que aquest octubre participi com a ponent al III Congrés Formatiu en Desenvolupament Sostenible (CoDeS), a Valladolid.

Aliya Harir

La tensió militar entre l'Índia i el Pakistan va escalar de manera significativa al mes de febrer, quan un grup insurgent paquistanès va dur a terme un atemptat on van morir 44 soldats indis. En resposta, l'Índia va realitzar la primera incursió aèria en territori paquistanès des de la guerra de 1971, i va bombardejar un camp d'entrenament del grup que havia reclamat l'autoria de l'atemptat. En aquest context, Harir manté el seu compromís amb la construcció de pau

entre tots dos Estats. Participa en grups d'estudi i reflexió per aprofundir en la seva tasca.

Hatice Kamer

Continua exercint com a periodista al Kurdistan turc. És corresponsal de diversos mitjans internacionals, com la BBC o l'SBS. La situació per als i les periodistes que treballen al país continua sent molt complicada. Al març, el Parlament

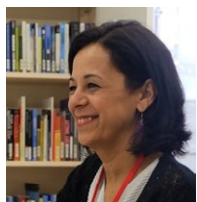
Europeu va aprovar un informe sobre Turquia que criticava les "mesures desproporcionades i arbitràries que restringeixen la llibertat d'expressió, la llibertat dels mitjans de comunicació i l'accés a la informació". L'informe assenyalava específicament "les restriccions imposades a periodistes i defensors de drets humans que treballen sobre la qüestió kurda".

Felipe Moreno

Des de la Xarxa Catalana i Balear de Suport a la Querrela Argentina, continua reclamant veritat, justícia i reparació per a les víctimes del franquisme i la transició. Al mes d'abril va participar en una trobada a Celrà amb altres associacions

que treballen per reivindicar el reconeixement i la recerca de les persones desaparegudes. Des de Celrà, Moreno va lamentar que no es destinin més recursos a saber què ha passat amb aquestes persones. "Ens diuen buscaossos i nosaltres només volem trobar els desapareguts i documentar què va passar amb ells", va afirmar.

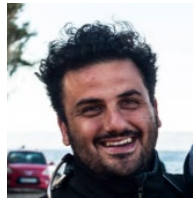
Valdênia Paulino

Continua defensant els drets humans a les perifèries del Brasil, especialment a São Paulo. Com a advocada i activista del Centre de Drets Humans de Sapopemba (CDHS), denuncia les injustícies, les violències i les desigualtats que viu la població brasilera. Al gener, poc

després que Bolsonaro signés un primer decret presidencial que flexibilitzava la possessió d'armes per a la ciutadania del país, va participar en el debat "Menys armes, més vides" i

va criticar la "campanya de mentides basada en la seguretat pública" que havia dut a terme el president brasiler.

2016

Essam Daod

És director de Salut Mental a l'ONG Humanity Crew, que ofereix suport psicològic a les persones refugiades en situació de crisi, principalment a Grècia. És una veu de referència en aquesta qüestió, i participa sovint en

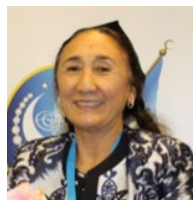
conferències i mitjans de comunicació. El passat mes de juny, per exemple, va intervenir en el Fòrum Mundial Skoll amb motiu del Dia Mundial de les Persones Refugiades. La directora i cofundadora de Humanity Crew, Maria Jammal, ha estat guardonada aquest 2019 amb el Premi Fundació Princesa de Girona Internacional.

Marcelline Nyiranduwamungu

Presideix la Xarxa Internacional de Dones per la Democràcia i la Pau (RifDP), entitat que treballa en el foment de la democràcia i la pau a Àfrica i concretament a la regió dels Grans Llacs.

Viu exiliada a Bèlgica. Al gener va passar per Manresa per participar a la taula rodona "El preu de la llibertat", en el marc del Memorial pels conflictes oblidats i a favor de la justícia (Memorial Flors Sirera). Des de Manresa, va recordar que "la por és el pitjor enemic de la llibertat", i va subratllar que "la justícia del vencedor mai no ha garantit una pau duradora".

Rebiya Kadeer

La seva lluita en el marc del Congrés Mundial Uigur (WUC) i la Fundació Internacional Uigur pels Drets Humans i la Democràcia (IUHRDF) continua plenament activa, tant als Estats Units –on es troba exiliada– com arreu del

món. Al juliol, Amnistia Internacional va denunciar que "en

gairebé dos anys han estat detinguts sense judici a la Regió Autònoma Uigur de Xinjiang fins a 30 familiars de l'activista". No hi ha informació exacta de les dates en què aquestes persones van ser arrestades, però l'ONG apunta que podrien estar detingudes arbitràriament en un camp de reeducació política i córrer risc de patir tortura i altres maltractaments.

Esperanza Huayama

Les víctimes d'esterilitzacions forçades del Perú continuen reclamant veritat, justícia i reparació. El passat mes de novembre, la fiscal Marcelita Gutiérrez va formalitzar una denúncia penal contra l'expresident Alberto Fujimori i altres

càrrecs polítics acusats d'estar implicats en les esterilitzacions forçoses que es van produir al país llatinoamericà durant la segona meitat de la dècada dels 90. Des de l'Associació de Mujeres de la Provincia de Huancabamba, l'Esperanza Huayama continua sent un altaveu d'aquesta lluita.

Jeison Castaño (Jeihhco)

Manté el seu compromís amb la Comuna 13 de Medellín, i continua rapejant i formant part del grup de hip-hop C15. Casa Kolacho, l'espai transformador que ha contribuït a construir, va estrenar noves instal·lacions al juny. Pel que fa al

Graffitiour, iniciativa impulsada per Casa Kolacho per donar a conèixer els grafitis que expliquen la història de "La 13", ha esdevingut una atractiva atracció turística. Segons dades publicades pel diari *El Mundo al juliol*, la ruta rep un miler de visitants cada dia.

Sandra Zambrano

Continua treballant en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI i les persones amb VIH. A més, denuncia la greu situació que viuen a Hondures les defensores i defensors de drets humans, que massa sovint són víctimes

de violència o es veuen obligats a sortir del país de manera forçosa. Al juliol va explicar que poques setmanes abans havia

estat assassinada una activista trans molt propera a la seva organització, APUVIMEH. "El país no millora, però continuem lluitant", va lamentar.

Zaina Erhaim

Des de Londres continua denunciant les greus vulneracions de drets humans que es produeixen a Síria. Treballa com a especialista en mitjans a l'Institute for War and Peace Reporting, i en el darrer any ha realitzat nombroses intervencions

públiques. Al maig, per exemple, va participar en una taula rodona a Beirut que girava al voltant de com neutralitzar les notícies falses que desinformen sobre Síria. Al juliol va intervenir a Londres en la primera Conferència Global per la Llibertat de Premsa organitzada conjuntament pels governs del Regne Unit i Canadà.

Victor Ochen

L'impulsor de l'African Youth Initiative Network (AYINET) continua treballant en la construcció de pau al seu país, com a director executiu de l'organització que ell mateix va fundar. És assessor de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides

per a les persones Refugiades en qüestions de gènere, desplaçament forçat i protecció, i participa en conferències i fòrums arreu del món. Des de Catalunya, AYINET continua rebent el suport i la col·laboració de l'Associació Esportiva Ramassà, de Les Franqueses del Vallès.

2015

Pare Pedro Pantoja

Des de la Casa del Migrante de Saltillo, continua oferint suport i acompanyament a les persones que intenten creuar la frontera entre Mèxic i els Estats Units de manera irregular. El seu compromís amb els drets humans va ser guardonat

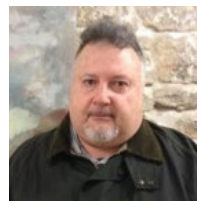
el passat mes de novembre per la Universidad Nacional

Autònoma de Mèxic, que li va entregar el Reconeixement "Alfonso García Robles". Al febrer, la Casa del Migrante de Saltillo va inaugurar un espai habilitat per a l'acollida de persones refugiades i sol·licitants d'asil.

Helena Maleno

La justícia marroquina va arxivar definitivament la causa contra Helena Maleno al mes de març. L'activista havia estat investigada per un presumpte delictes de contraban de persones i promoció de la immigració il·legal, a causa de la seva tasca de defensa de les vides que creuen el Mediterrani occidental. En conèixer la decisió, Maleno va publicar un article a *Eldiario.es* on agràia el suport rebut durant el procés. "Aquesta victòria no em pertany, i en la nostra trinxera continuarem totes construint altres pensaments per posar la vida al centre", va escriure.

Andrés Krakenberger

La repetició del judici a Pablo Ibar ha acabat aquest 2019 amb una nova declaració de culpabilitat per a l'acusat, amb una sentència que el condemna aquesta vegada a cadena perpètua. Tot i que el fantasma de la pena de mort ha desaparegut, al mes de juny Ibar va escriure una carta on subratllava: "Una cadena perpètua significa que em moriré a la presó per un crim que no vaig cometre." En l'escrit, Ibar agràia tot el suport rebut en el seu procés i esmentava, per descomptat, l'Associació contra la Pena de Mort Pablo Ibar, de la qual Andrés Krakenberger és portaveu. La defensa d'Ibar ha recorregut la sentència.

Ruth Mumbi

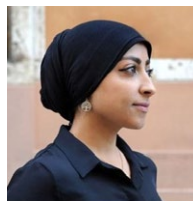
El seu compromís amb la defensa dels drets de les persones més vulnerables a Kènia es manté plenament vigent. Des de Bunge la Wamama Mashinani, Mumbi contribueix a la defensa dels drets de les dones i a l'empoderament i la mobilització de les comunitats amb menys recursos.

L'activista és també un veu molt crítica amb la brutalitat policial i les execucions extrajudicials que es produeixen al país. El passat mes de juliol, l'ONG Human Rights Watch va publicar un informe sobre aquesta qüestió.

Yolanda Oqueli

Després de patir persecució durant anys a Guatemala, com a conseqüència del seu compromís amb la Resistència Pacífica La Puya, viu exiliada a l'Estat espanyol des de gener de 2018. Oqueli manté el seu activisme i continua participant en nombrosos actes públics, on denuncia la duresa de les lluites que lideren les defensores de la terra llatinoamericanes. Des d'aquesta banda de l'Atlàntic, subratlla també els vincles entre l'activitat de les empreses transnacionals i les vulneracions de drets humans que es produeixen a Amèrica Llatina.

Maryam Al-Khawaja

És una de les veus que denuncien amb força les vulneracions de drets humans que es produeixen tant a Bahrain com en altres països del Golf. Viu a Dinamarca, i des del mes de gener treballa com a directora europea de l'organització Physicians for Human Rights (Metges pels Drets Humans). La seva tasca a PHR se centra en la incidència internacional, el desenvolupament d'aliances i coalicions, i la sensibilització al voltant de les injustícies i les violacions de drets humans. A més, Al-Khawaja forma part de les juntes directives del Fons d'Acció Urgent per als drets de les dones i del Servei Internacional per als Drets Humans (ISHR).

2014

Issa Amro

Manté el seu compromís amb la no-violència, la resistència pacífica i la defensa dels drets humans a la seva ciutat, Hebron. El seu activisme es continua desenvolupant a través de l'organització Joves Contra els Assentaments (YAS), i col·labora amb mitjans de comunicació com *The Forward*, *The Guardian* o *The Hill*. Viu un assetjament constant. Des del 2016 es troba immers en un procés judicial davant d'un tribunal militar israelià. S'enfronta a 18 càrrecs, que van des d'acusacions d'assalt fins a la participació en manifestacions pacífiques no autoritzades. A la persecució d'Israel es va sumar, al setembre de 2017, un procés iniciat per l'Autoritat Palestina, a causa d'una publicació crítica que Amro va fer a Facebook.

Meir Margalit

El cofundador del Comitè Israelità Contra la Demolició de Cases (ICAHD) va reiterar al juliol la seva preocupació per les actuacions de l'exèrcit israelià i les postures bel·licistes defensades per bona part de la classe dirigent del país. Ho va fer en el marc de la demolició, per part de les forces israelianes, de 70 habitatges palestins en un barri de Jerusalem Est. Margalit continua formant part del Centre per l'Avenç d'Iniciatives de Pau (CAPI) i exercint la docència a l'Ono Academic College.

Diego Quiroga

Continua treballant des de l'Acció Colectiva de Objetoires/as de Conciencia (ACOOOC) en la protecció, divulgació i defensa del dret a l'objecció de consciència al servei militar a Colòmbia. Participa en l'elaboració de la revista *Rompiendo Filas*, editada per la Red Antimilitarista de Amèrica Latina y el Caribe (RAMALC). El darrer número de la revista, publicat al mes de maig, se centra en recollir experiències de resistència a la guerra a Mèxic, Colòmbia, Paraguai i Cuba.

Chema Caballero

Coordina l'ONG DYES i escriu en publicacions com *Mundo Negro Digital*, *Canarias3puntocero*, i els blogs "Àfrica no es un país" i "Planeta Futuro", vinculats al diari *El País*. És una figura de referència en la recuperació i rehabilitació de nens i nenes soldat, i intervé sovint en conferències i actes públics. És també professor a l'Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones de la Universidad Pontificia de Comillas.

Txema Urkijo

Al mes de juny el nou consistori de Madrid, sorgit de les darreres eleccions municipals i en mans del Partit Popular i Ciutadans, va anunciar que clausuraria l'Oficina de Drets Humans i Memòria Històrica, posada en marxa per l'anterior govern municipal. En el moment de l'anunci, treballaven a l'oficina tres funcionaris, que fins al seu cessament havien estat dirigits per Rafael Escudero i Txema Urkijo. Pel que fa als seus vincles amb el País Basc, Urkijo ha expressat el seu suport a la campanya de micromecenatge que té per objectiu la realització d'un documental sobre Gesto por la Paz, un col·lectiu amb el qual l'activista es va comprometre durant molts anys.

Caddy Adzuba

Continua treballant a Radio Okapi i informant de les vulneracions de drets humans que es produeixen a la República Democràtica del Congo (RDC), un país ric en minerals utilitzats per a la fabricació de telèfons mòbils i altres dispositius electrònics. Al març va ser investida doctora *honoris causa* per la Universitat Autònoma de Barcelona, un reconeixement que va compartir de manera simbòlica amb totes les dones que han patit violència sexual en el marc del conflicte armat de l'RDC. L'activista va subratllar que en aquest conflicte "s'utilitza la violació com a arma de guerra i el cos de les dones com a camp de batalla".

Estela de Carlotto

L'organització que presideix, Abuelas de Plaza de Mayo, va anunciar al mes de juny la restitució de la identitat del net número 130, Javier Matías Darroux Mijalchuk. Al març, en la commemoració del 43è aniversari del cop d'Estat que va donar peu a l'última dictadura argentina, va reiterar les seves demandes de memòria, veritat i justícia, i va recordar que "no és una data de celebració sinó de memòria". També la primavera passada, De Carlotto va ser nomenada hostessa d'honor de la província de Neuquén.

Alma Mašić

Viu actualment a Catalunya, on treballa com a consultora per al Tercer Sector. Està especialitzada en el desenvolupament d'ONG i en justícia transicional. Acumula 25 anys d'experiència en organitzacions internacionals i no governamentals, principalment en relació amb l'escenari de post-conflicte dels Balcans. L'entitat que Mašić va representar a "Ciutats Defensores dels Drets Humans", Youth Initiative for Human Rights, continua treballant en la construcció de pau a Bòsnia i Hercegovina i a altres països de l'ex-Iugoslàvia.

Doris Rivera

L'Asociación Nacional de Zonas de Reserva Campesina (ANZORC) va celebrar la tardor passada una assemblea nacional en què va renovar la seva junta directiva. Una de les persones escollides per al nou òrgan va ser Rivera, com a secretària. L'activista colombiana és, a més, presidenta de l'Asociación Campesina para la Agricultura Agroecológica, Defensa y Preservación de la Serranía de la Macarena, i membre de la Fundación DHOC. Al juny va participar en el primer Diàleg per a la No Repetició, una iniciativa impulsada per la Comissió per a l'Esclariment de la Veritat de Colòmbia.

Buscarita Roa

Continua la seva intensa tasca de defensa de la memòria en relació amb la dictadura argentina de 1976 a 1983. Al mes de maig va visitar la Universidad Tecnológica Metropolitana de Santiago de Chile per inaugurar la Setmana de la Memòria i els Drets Humans. Roa, que és d'origen xilè, va afirmar davant d'un auditori de 300 persones que "saber qui som i d'on venim és el més important que ens pot passar als éssers humans". Al públic, li va demanar: "No sigueu mai indiferents al dolor aliè i tingueu consciència crítica de la realitat."

Claudia García Giraldo

Des de l'exili a Espanya continua alçant la veu per denunciar les vulneracions de drets humans que es produeixen a Colòmbia. Forma part de la Colectiva de Mujeres Exiliadas, Refugiadas y Migradas. Al novembre va passar per Barcelona per presentar l'obra de teatre "Mujer-Eres. El teatro como arte sanador. Una apuesta a la construcción de la paz". La peça tenia l'objectiu de visibilitzar diverses històries de vida de dones colombianes a l'exili.

Idagja Lachgare

L'Associació Sahrauí de Víctimes de Violacions Greus dels Drets Humans (ASVDH), que Lachgare va representar a la primera edició de "Ciutats Defensores dels Drets Humans", continua patint l'assetjament de les autoritats marroquines. Al maig, Front Line Defenders es va fer ressò del bloqueig que les forces de seguretat del Marroc havien exercit a les instal·lacions de l'ASVDH, on havien impedit l'entrada del personal i l'entrega de nous equipaments.

Marco Antonio Arana

Des del 2016 és congressista del Frente Amplio por Justicia, Vida y Libertad, una coalició de partits, entitats i moviments socials de tendència progressista i ecologista. Arana és una de les veus contràries al projecte miner Tía María, que pretén construir una mina de coure en una zona agrícola del sud del Perú. Al juliol va participar en una protesta contra aquesta iniciativa, i va demanar a l'executiu que anul·li la llicència de construcció del projecte i impulsi una taula de diàleg al territori.

James Torh

Forma part, des del 2010, de la Junta de Comissaris de la Comissió Nacional Independent de Drets Humans (INHRC) de Libèria. Aquest organisme té com a funció promoure i protegir els drets humans al país. El càrrec a l'INHRC li va arribar després de molts anys d'experiència professional en el camp dels drets humans. Entre altres, ha estat director executiu de l'organització Fore-runner of Children Universal Rights (FOCUS), coordinador de programes del Centre Nacional de Drets Humans (NHRC) i investigador d'Amnistia Internacional.

f @ciutatsddhh

t #ciutatsddhh

<http://ciutatsdretshumans.cat>

Organitzen:

CEA(R)
Comissió Catalana
d'Ajuda al Refugiat

INSTITUT
CATALÀ
INTERNACIONAL
PER LA PAU

Participen:

Col·laboren:

